

METHOD ZAVORAL,
OPAT STRAHOVSKÝ.

K Á Z Á N Í
≡ O NEJSVĚTĚJŠÍ ≡
SVÁTOSTI OLTÁŘNÍ.

VE PROSPĚCH KATOL. VYŠŠÍHO DÍVČÍHO
GYMNASIA NA KRÁL. VINOHRADĚCH.

V PRAZE 1912.

CYRILLO-METHODĚJSKÁ KNIHTISKÁRNA
A NAKLADATELSTVÍ V. KOTRBA.

Imprimatur.

† **Norbertus Schachinger,**
abbas generalis.

Kn. arc. ordin. v Praze
24. ledna 1912 č. 488.

Dr. Jan Sedlák,
gener. vikář.

Z kruhů duchovenstva i z řad posluchačů mých byly mi zasílány dopisy se žádostí, abych své loňské eucharistické promluvy vydal tiskem. Činím tak a kladu je do rukou čtenářů za tím jediným účelem a s tím jediným přáním, aby v letošním roce eucharistickým přispěly k poznání Ježíše svátostného a v mnohých srdcích aby vzbudily lásku k Němu a vroucí touhu po Něm.

Mnohé myšlenky v nich čerpal jsem z krásného díla Msgra. Bougaud: „La vie chrétienne.“

M. Z.

I.

Vystupuji dnes na toto posvátné místo s úkolem těžším, než s jakými jsem na ně vystupoval až dosud. V celé řadě promluv mluvím k vám již jednak o přesvaté osobě Ježíše Krista a hleděl jsem dokázat Jeho božství, zdůrazňoval jsem Jeho trvalý a požehnaný vliv na rozvoj lidského ducha a na vnitřní zušlechtnění a opravdové oblažení lidského srdce — jednak o trvalém pomníku Jeho činnosti, o sv. katolické naší církvi. Dnes, přátelé moji, chystám se promluvit o samém středisku vši naší víry, všech našich nesmrtelných nadějí a vši naší nadpřirozené lásky; dnes chystám se promluvit o tajemství, jehož nezměrných hlubin nikdy sice nezměří náš lidský pouze rozum, ale tajemství, z něhož od samého počátku církve prýštilo, a z něhož i pro všechnu budoucnost tryskati bude vše, co nadpřirozeně velkého, nadlidsky dobrého a nepomíjitelně krásného pocítilo kdy lidské srdce, vymyslela kdy lidská mysl, a provedla lidská obětavost a ušlechtilost.

O nejsv. Svátosti oltářní hodlám mluvit v těchto promluvách — nesměle jen a s posvátnou bázní: vždyť vím, do jakých hloubek i do jakých výší zároveň mám při tom unášeti vašeho ducha — ale přece i s radostnou nadějí a skalopevnou důvěrou: vždyť

vím, co zmůže milost boží, podepře-li bytost sebe slabší a požehná-li slovům sebe nevymluvnějším. O tuto milost, drazí moji, proste Boha pro mne i pro sebe!

Drazí moji, nejsvětější Svátost oltářní — co jiného jest, než vrchol a nejvyšší výraz nekonečné lásky? V ní stělesněno je všechno, po čem by lidské srdce směrem k Bohu mohlo toužit, v ní uskutečněno všechno, co by jinak zůstalo jen bolestnou touhou a marným lidským snem. Ale ihned přidávám: Chápe-li to všechno naše srdce dosti snadno, duch náš stojí před svatostánkem všecek zaražen; všemi smysly svými marně se namáháme, abychom zachytili aspoň jediný paprsek všeho toho majestátu, vší té moci a vší té lásky, jež v prostičkách způsobách chleba a vína se tají, a rozum marně se hříží v nesmírné tajemství toho hlubiny, aby je plně pochopil a plně do něho vnikl.

A ptáme-li se, na čem tedy spočívá naše víra v ně, oč je opřena a čím je zdůvodněna, zkoumáme-li, jak bylo možno, že od samého počátku církve nejsv. Svátost byla ohniskem a středem vší bohoslužby, zdrojem všeho nadšení, nepřeborným pramenem vší útěchy i síly i lásky, nenajdeme než slova Kristova: „Vezměte a jezte: Totoť jest tělo mé!“ — A opět: „To čiňte na mou památku!“ Jen slova tedy, ale slova vtěleného božího Syna! Jen slova, ale slova věčné neomylné Pravdy! Jen slova, ale slova Toho, jenž stvořil nebe a zemi a ve svojí všemohoucí ruce drží osudy i spásu všeho člověčenstva.

Slyším Je, svého božského Spasitele, jak při různých příležitostech znova a znova volá k Židům: „Já jsem chléb živý, který s nebe sestoupil! Chléb, který já vám dám, jest tělo mé! Tělo mé v pravdě jest pokrm a krev má v pravdě jest nápoj — kdo jí mé tělo a pije mou krev, ve mně přebývá a já v něm — Amen, amen pravím vám, nebudete-li jísti těla Syna člověka a píti jeho krve, nebudete míti života v sobě!

Zidé reptají a se bouří; i ti z nich, kteří lač-
něli po Jeho pravdě a zvolna už se rozhořovali láskou
k Němu, žehrali na tvrdost a temnotu těchto slov —
a On, v jehož božských očích každá lidská duše ne-
konečnou má cenu, a jenž proto všechny chtěl získat
a všechny k božskému Srdci svému chtěl přivinouti, ne-
odvolává ani písmeny ze svých výroků, nic neomlouvá,
nic nevysvětluje — nechává jich odejít a jen se smut-
nou otázkou se ku svým apoštolům obrací: „I vy
mne chcete opustit?“

Jakoby dle Bossueta říci chtěl: „Čiňte cokoli;
nemám, co bych ke svým slovům přidal, a nemám, co
bych jim ubral. Rozhodněte se, ale to vězte, že není
a nemůže býti mým učedníkem, kdo plně a nadšeně
nedovede uvěřit i těmto slovům mým.“

Drazí moji! Bylo v tom už jasné zaslíbení,
že pro všechny doby bude Spasitel živiti duše svých
věrných svým přesvatým tělem a předrahou krví svou.
Ale — jak se to stane a v jaké formě — toho
dosud apoštolům nezjevil. Zvolna jen jakoby krok za
krokem připravoval svoje učedníky, aby zvykali těm
úžasným obzorům, jež před nimi otevíral, aby po-
stupně zvykali té nezměrné hloubce a výšce lásky,
jíž duši lidskou miloval.

Přišla konečně ta chvíle stokrát po-
žehnaná — a ejhle, v apoštolích už není úžasu,
není zděšení a není odporu: znají už srdce svého
Mistra a znají už božskou Jeho moc. Večeři s nimi
naposled ve večeřadle jerusalemském — zahleděl se
naposled na své milené učedníky — a běře náhle
chléb do svých svatých a velebných rukou, žehná jej
a láme a dává učedníkům svým řka: „Vezměte
a jezte, totoť jest tělo mé.“ A když byli po-
večeřeli, vzal i kalich s vínem, dobrořečil a dal jej
učedníkům svým: „Pijte z něho všichni, to-
toť jest krev má nového zákona, která za
vás a za mnohé vylita bude na odpuštění
hříchů!“ A dodává k tomu: „To čiňte na mou
památku!“

Drazí moji, vyciřujete, jak jsou ta slova Kristova
jasná a jak jsou určitá?

Tak jasná jsou a tak brzy vnikla plně a trvale v duše prvních křesťanů, že již sv. Pavel mohl napsati jako věc samozřejmou a všem věřícím známou: „Kalich požehnaní, kterýž žehnáme, zdaliž není společenství krve Kristovy? A chléb, kterýž lámeme, zdaliž není účastenství těla Páně?“ (I. Kor. 10, 16.)

Tak určitá jsou, že samo schisma a sama herese oněměly před jejich jasem. Luther přec otrásl vším do samých základů: autoritou papežů, dogmatem o očištcích, odpustcích i obcování svatých, jednotou a nerozlučností manželství, slovem všemi i nejpevnějšími a nejutěšnějšími pravdami. Ale když došel až k oněm čtyřem slovům: „Totof jest tělo mé,“ zaráží se, pozbývá odvahy a ve své vášnivé kontroverzi s Zwingli přiznává: „Jak bych si přál, aby se někomu zdánilo mne přesvědčit, že ve svátosti oltářní není než chléb a víno. Jaké dobrodiní by mi prokázal! V potu tváře a v těžkých starostech jsem o tom přemýšlel — ale cítím, že není pro mne východu: text Evangelia je příliš jasný!“

A Melancthon: „Slova Evangelia jsou jasná jako blesk. Co proti nim může namítnout zdrcená mysl?“

Přátelé moji, vím, co může namítnout Nedá-li se popřít, že Kristus slova ta opravdu pronesl, nedá-li se jim poctivě jiný smysl podložit, než jaký očividně mají, je možno tvrdit, a nevěra to opravdu tvrdí, že splnění těchto slov je vyloučeno a nemožno. Ne, nevěra nestaví se na poloviční cestě, na jaké stanuli reformátoři, a já upřímně prohlašuji, že jedná logičtěji a důsledněji. Není-li slovo Evangelia slovem samého Boha, jež měnit je zločinem a jemuž nevěřit je hříchem — není-li Kristus Bohem a Jeho slovo je-li pouhým slovem lidským — pak se marně Luther v potu tváři namáhal, pak jedná nevěra stokráte rozumněji než všichni reformátoři a všichni sektáři, pak prostě padá všechno, v co jsme dosud věřili, več jsme všechny svoje nesmrtelné naděje kladli, a co jsme svou nejčistší a nejkrasší láskou milovali. Ale je-li Kristus

Bohem — a my katolíci v Jeho božství věříme vším nadšením svých duší — kdo se odváží říci, co by mu bylo nemožno? Je-li to On, jenž pouhým slovem stvořil nebesa i zemi, — kdo smí vymezovat, čeho je Všemohoucí schopen, jakmile chce podat důkaz lásky své!

Přátelé moji, z nás nikdo nedovede vytušit, co zmůže všemohoucí ruka boží — jakž bychom tedy vytušit dovedli, co zmůže srdce boží! Vždyť neznáme doposud ani lidského srdce! Plných šest tisíc let bije to srdce v lidských prsou — a kdo z lidí by se odvážil tvrdit, že už změřil jeho hlubiny! Kdo z lidí kdy sčítl, co velkých, nadlisky krásných citů v něm den ze dne znova pučí, jakých obětí je schopno, k jaké lásce dovede se povznést? A neznáme-li ani srdce lidského, jak bychom chtěli a jak bychom směli vymezovat hranice srdci samého Boha!

A Svátost nejsvětější právě z tohoto božského srdce se zrodila. Lásce méně hluboké a lásce méně božské bylo by ovšem stačilo říci: Vezměte — totoť je symbol mého těla, toto je symbol mojí krve! Bylo by to prostší, i sebe nižší úrovní intelligence bylo by to přístupnější — jen božského by nebylo nic ani v té památce ani v účincích jejích.

Byl to Kalvín, jenž svátost oltářní na tuto úroveň snížil. Nemoha stejně jako Luther nemohl popřít jasnost a určitost slov Kristových: „Vezměte a jezte, totoť jest tělo mé.“ chopil se slov druhých: „To číňte na mou památku“ — a tím najednou, co v našich katolických očích jest živým, skutečným a podstatným Bohem — kleslo u Kalvína a u jeho stoupenců na mrtvou, byť sebe krásnější památku. Netušil Kalvín, že tím jen a jedině ukázal, jak úzké a malé bylo jeho srdce, když takto chápalo a takto vykládalo Kristův božský čin; netušil a tušiti ani nemohl, oč svoje věrné olupuje, když jim místo živého Boha staví na oltář jen pouhou vzpomínku. Nedovedl svým rozumem obsáhnout, čím může býti památka, kterou sám všemohoucí Bůh chce zůstavit — a v chrámech stoupenců jeho je dnes mrazivo a smutno, po-

něvadž centrum života a centrum lásky sníženy tam na pouhý symbol.

„To činite na mou památku!“ Ano, ta slova Kristus opravdu pronesl, ten úžasný, nadlidsky velký, úkol opravdu svým kněžím zůstavil — a stojí věru za to, nad slovy těmi se zamyslet. Jsou-li slova: „Vezměte a jězte — totoť jest tělo mé“ slovy plnými autority v pravdě boží, mohl-li tak mluvit jen všemohoucí Mistr a Pán, jsou slova druhá slovy plnými něhy, jakými dobrý Pastýř se loučí, a jaká pronáší přítel, jenž nechce býti zapomenut.

Přátelé moji. Nejsvětější Svátost je opravdu památkou, a že ji Kristus chtěl zůstavit, pochopí každý, kdo ví a s bolestí sám na sobě zkusil, jak člověk dovede zapomínat. Ach, jen na chvíli mít vševědoucí oči, jen na chvíli se moci jimi zadívat do hlubin dějin — co tam pohřbeno činů, jež kdysi budily obdiv, co tam ztopeno událostí, jež kdysi šířily hrůzu, co tam snah a bojů, jež veliký měly cíl! A hle, sotvaže jediné století se nad vším tím zavřelo, kolik jmen, kolik že faktů zůstalo lidstvu v paměti, a kolik lidí zná dnes těch jmen plný význam a faktů těch celý dosah?

A zajdete-li si na hřbitov — dva, tři hroby snad vám bolestné slzy vženou v oči, dvě, tři jména snad ve vašich duších vyvolají živou představu bytostí nade vše drahých a neskonale dobrých, ale všichni ti tisícové ostatní, kteří tam tlejí a v prach se rozpadávají — čím jsou vám a čím jsou všem ostatním?

A přece se člověk zapomnění hrozí a všemi prostředky proti němu bojuje. Jestliže na březích Nilu pod bičí svých dozorců tisícové a tisícové egyptských otroků buďovali a až k modrému egyptskému nebi vyvyšovali obrovské pyramidy, co jiného v tom bylo, než že se ten který faraó hrozil zapomenutí a že jen proto nešetřil jmění svých poddaných a nešetřil ani životů svých otroků, aby všechny příští věky už při pouhém pohledu na pyramidu bezděky si musily připomenout i jeho jméno!

A staví-li vděčný národ žulové pomníky svým velkým mužům, leje-li z bronzu jejich poprsí, dá-

vá-li jejich jména svým spolkům, svým náměstím a sadům, co jiného v tom, než moudrá starost a oprávněná obava, že by jinak v moři zapomenutí mohlo utonouti, co velkého vymyslily ty bystré hlavy, a co pozehtnaného vykonaly ty obětavé životy. Běda národu, jenž zapomíná a svých velikánů uctít neumí!

A přece, drazí moji, při vší té péči, jak blednou znenáhla ty vzpomínky! Zahledíme-li se časem na tu naši Prahu, tak nevyrovnatelně krásnou v každé době denní, ale přímo pohádkově čarounou za letních jasných podvečerů, co všechno nám připomínají, co všechno z hrobů vyvolávají nádherné její chrámy, královský její hrad, paláce velmožů i úzké, křivolaké uličky, jež v ní ještě zbyly! Co slávy a ponížení, co velkých činů i těžkých poblouzení, co skutků dobrých i nízkých zločinů! Ale, drazí moji, kolik je duší, jež dovedou naslouchati té němé mluvě starých památníků, kolik je srdcí, jež dovedou nadšením zaplanout i hořkou bolestí se sevřít, zahledí-li se v toto žulové písmo našich dějin?

A konečně — kdyby šlo jen o zapomínání historických faktů — ale bolestnější jest, že tak úžasné brzy a tak k neuvěření snadno zapomínáme i nejkrasší dojmy a city vlastní. Dobře to víme — všichni to víme — a právě proto že to víme — kdykoliv nás přísný život odstrkuje od srdce přátelského, staví-li železná nutnost mezi dvě srdce sobě cele oddaná na sta mil vzdálenosti a béře-li nám naději na brzkou shledanou — vyměňujeme si památky, v ruce s námi se loučící tiskneme svou podobiznu, trochu vonných květů, něžný nějaký dar. Ale uplyne deset, dvacet let, a probíráte-li se těmi sežloutlými listy, zahledíte-li se na vybledlý ten obraz, vezmete-li do rukou ty květy dávno už uschlé — strnete mnohdy, jak je při tom ticho ve vašem srdci — ani jediné ozvěny, ani jediného zrychleného zabušení!

Vím ovšem — a Bohu díky za to! — jsou city, jež trvají, a jsou srdce, jež nezapomínají! Co vás tu stojí přede mnou matek životem už sestárých, s dětmi dávno už odrostlými a snad do všech končin světa rozvátými — a přece není dne a

ve dni tom snad ani hodiny, v níž byste jich nevzpomněly, vřelou vzpomínkou, nežehaly jim v duchu tichou modlitbou. Ale přece, oč svěžejší je ta vzpomínka, zahledíte-li se při ní na jejich podobizny, běřete-li do rukou něco, co vám připomíná jejich radostné hry, anebo již první počátky jejich vážné životní práce. A říkáte si při tom stichým, šťastným úsměvem: „Ani ony na mne nezapomněly; milují mne, třebaže nás devatery hory od sebe dělí, myslí na mne, třebaže jim život těžké povinnosti a těžké starosti ukládá.“ A nevíte ani, ale Bůh to ví, od čeho všeho je kolikrát ta vzpomínka na vás uchránila, kolikrát je pohled na váš obraz na samém okraji srázného scestí zadržel, a křížek, jež jste při loučení do jejich rukou vložily, a růženec, jež jste jim s pláčem a žehnáním na cestu daly, kolikrát je vzpružil a co nové síly a co útěchy mocné jim rozlil dušemi!

To vše-li uvážíme, roete, drazí moji, je možno žasnout, že i náš božský Spasitel, který vševědoucím svým zrakem prohlíží srdce naše až do nejtajnějších jeho záhybů, který už předem viděl, čeho všeho jest schopno, jakou láskou k němu zahoří i jakou věrností k němu přilne — a opět, jak často na něj dovede zapomenout a všechno víc a všechno vášnivěji bude milovat než Jej, svou spásu a své všecko — opakuji, je možno se divit, že i On nám památku posobě zůstavil? Že mu nestačilo, zasáhnout tak hluboce v dějiny lidstva, tak do samých základů přeměnit názory starého světa, tak vydatně zkypřit půdu a štědrou rukou naseti do ní símě kultury nové, mravouky nové, ideálů jiných a životních cílů neskonale vyšších — ale chtěl, aby každé srdce lidské pro všechny příští věky mělo jej před sebou tak blízce a tak plně?

Ale, drazí moji, p a m á t k a s a m é h o B o h a! Památka, kterou sama božská láska vymyslí, a sama božská Všemoc vytvoří, cítíte, jak bude a jak musí býti nezměrně vyšší, neskonale cennější a světější, než všechno, co by lidské srdce mohlo vymysleti? O, přemilí moji, jen se zahlubujme do této myšlenky, jen hledme proniknout až k samému jejímu jádru — jsem

přesvědčen, že pak už dnes, třebaže jsem o nesmírném tom tajemství teprve mluvit počal, rozzáří se vám v duši překvapujícím jasem.

Dle čeho odhadujeme cenu památky? Dle zlata, jímž září? Dle umění, jímž je provedena? Jsem jist, že mi na tyto otázky odpovídáte v duchu úsměvem. Měli jste matičku — chudá snad byla jako oblázek — a vy čas po čase berete do rukou a líbáte památky po ní zbylé: kadeř, sešedivělou starostmi o vás, modlitební knížku, zvetšelou a odřenou — nuže, ať přijde někdo a zkusí ocenit, čím jsou tyto bezcenné věci vašemu srdci!

Přemilí moji, váhy, na nichž láska cenu památky odhaduje, jsou jinak konstruovány než váhy kramářovy! Jí stačí několik řádek, aby z ní vycífovala všechnu něžnost duše, jež řádky ty psala; stačí jí prostá podobizna, aby si z ní vykouznila všechno to bohatství lásky, jaké na ni z těch očí hledívalo — ať cokoli je to, vše jest jí drahé, jen těsně to spojeno být musilo s bytostí milovanou, její rukou stokrát dotčeno, jejími ústy stokrát zlíbáno, a hlavně, vybráno její láskou a jen z této lásky darováno!

Když vezli Ludvíka XVI. na potupné káře pod guillotinu, zahlédl nešťastný král v zástupu svého sluhu Cléry, an usedavě pláče. Neměl, co by mu dal, ale kadeř vlasů, v hrůzách žaláře předčasně sešedivělých, si král vytrhl a sluhovi podal. Nic to nebylo — ovšem — ale Cléry po celý svůj život tu kadeř choval jako drahocenný poklad.

Víc dáti král nemohl — a více nemůžeme v celku dáti ani my — a přece srdce naše chtělo by víc a dalo by víc! Klade-li matka svou podobiznu v medaillonek a zavěšuje jej svému dítěti kolem hrdla — buďte jisti, kdyby mohla, místo podobizny své srdce své živé a srdce toho všechnu něhu a všechnu lásku by tam uzavřela, aby zůstalo s dítětem spojeno a střežiti ho mohlo při každém kroku.

Nuže, drazí moji, co my nemůžeme, Kristus mohl, a po čem my jen marně toužíme, Kristus učinil! Hleďte, drazí moji, neodkládal nám

svých jeslí, ač v nich spočíval jako malé robě, a už to by bylo stačilo, aby všechen svět k nim poklekal v nadšené úctě; neodkázal nám ani kříže svého, ač byl všechen zbrocen svatou jeho krví; přenechal to vytrvalé lásce sv. Heleny, aby jej konečně našla v nitru Kalvarie. Dal nám a to všem bez rozdílu — dal nám a to pro všechny doby a pro všechna místa — dal nám, co jen Bůh nám dátí mohl: sebe sama, své tělo přesvaté, svou krev předrahou, své božství i své člověčenství — a to všechno stajeno v prostinkých způsobách chleba a vína. A nestačilo mu, abychom památku Jeho líbali, jako líbáme památky lidské, abychom ji na svých srdcích nosili, jako nosíme památky nejdražší — ne — sebe sama, celou svou bytost božskou i lidskou chtěl hřížit v samy hlubiny našich duší, jejich pokrmem chtěl býti, a ubohá, smrtelná srdce lidská chtěl měniti ve své svatostánky a své oltáře. „Vezměte a jezte: totoť je tělo mé!“

Ach ano, přemilí moji, víme dobře, že Spasitel náš neviditelně sídlí v říši nebes a s trůnu svého že hledí na nás, jak vedeme tu svůj velký životní boj, ale stejně jistě víme, že jest i mezi námi ne pouze duchem, jenž k nám mluví ústy náměstka Jeho, ne pouze oním duchem, v němž všichni „žijeme, hýbeme se a jsme“ — ale že dlí mezi námi s tímž živým tělem, jež za nás na Kalvarii mřelo a oslaveno vlastní mocí z mrtvých vstalo a na nebesa vstoupilo. Kristus-Hostie to jest, jenž dává nadšení mým dnešním slovům, Kristus, můj Bůh a Pán, to jest, jež jsem dnes ráno držel pokorně ve svých rukou, — a mluvím-li k vám o jeho tajuplné přítomnosti, nečiním tak v nějakém mystickém vytržení, či dokonce bláhovém snění, ale vím, že své vývody opírám o žulový podklad zdravého úsudku a svá tvrzení o tisíciletou církev, jež je věrným echem sv. Evangelia. Slovu božím u jsem v tom jen uvěřil, témuž slovu, jež stvořilo moře a nakupilo hory, témuž slovu, jež vyvolává zlaté klasy ze zasetých brázd a šíří všude světlo i stín a život i smrt. Jestliže kde, právě v tomto tajemství slaví toto slovo boží své nejskvělejší tri-

umfy. A jest a zůstane pro všechny věky jediným ale tím bezpečnějším znamením těch, kdo jsou víry živé, kdo lnou věrně k církvi, kdo Krista opravdu milují, že k stolu Páně chodí. Ti a jen ti jediné nesou na svých bedrech tisíciletou budovu křesťanství a nesou ji mnohdy s odvahou, jež už je opravdovým, byť nekrvavým mučennictvím.

Poroste jich počet? Zdaří se mi aspoň v některé duši světlo poznání rozžít, touhu po Ježíši svátostném v ní vzbudit, ke stolu Páně — k němuž tolik let snad už nepřistoupila, opravdu ji přivést? Nevím to, jen Bůh sám to ví, ale modlit se budu za to vši svou duší, a se mnou o to jistě prositi bude Boha každý z vás, kdo ví, jak sladký je Pán.

II.

V úvodní svojí promluvě o nejsvětější Svátosti omezil jsem se na prosté konstatování, že naše víra v ni a všechna naše úcta k ní spočívá na slovech Ježíše Krista: „Vezměte a jezte! Toto je tělo mé! To činite na mou památku!“ A s důrazem jsem řekl a pro všechny mé příští vývody tato zásada platí: S vírou v božství Ježíše Krista stojí a padá víra ve svatostánek jako víra všechna ostatní. A dnes přidávám: Není ve světě církve, není náboženské společnosti po všem světě širém, která by v božství Kristovo věřila tak plně, tak pevně a tak důsledně jako církev katolická. Dívte se pak, že v plném přesvědčení, že Duch sv., ježž slíbil jí Spasitel před svým nanebevstoupením, je s ní a je v ní až do konce světa, vyvozuje z učení Kristova své články dogmatické a neleká se ani tajemství sebe větších a důsledků z nich zdánlivě jí samé sebe nebezpečnějších. Věděla to a ví, že věda lidská vzepře se proti ní pokaždé, jakmile vysloví něco, co tato věda nebude moci zvážiti na svých vahách, změřiti svými přístroji, nezvratně dokázati svými výpočty. A věděla a ví, že ještě častěji a ještě vášnivěji povstane proti ní pýcha a nevědomost lidská, jakmile jí bude nutiti církev, aby sklonila čelo pod něčím, co je zdánlivě prosté a nepatrné, a v prachu aby se kořila tomu,

co zdánlivě nemá ani slávy, ani moci žádné. A církev neleká se ani úsudku vědy, ani posměchu nevědomosti, své pravdy, svá tajemství velká pevně prohlašuje, nadšeně jich hájí — a musí-li to být, pro ně a za ně hrdinsky trpí.

A z tajemství těch je Svátost oltářní tajemstvím nejhlubším. Jestliže samému Ježíši Kristu na pouhé její přislíbení odpověděli Kafarnaumští rozhorlenou výčitkou a odcházeli od něho, všichni roztrpčení tvrdostí takových řečí, jak možno žasnout, že ani podnes nedovede každé koleno před naším svatostánkem kleknout, a nedovede každá duše k Ježíši svátostnému se úctou a láskou rozhořet!

A přece, drazí moji, není prostě pravdou a ni při tomto tajemství, že by vzdělanému katolíku stejně jako prostičké ženě nezbylo než zavřítí oči a slepě uvěřit. Přátelé moji, je-li v duši vaší živá víra v božství Ježíše Krista, znáte-li Jeho všemoc a znáte-li i lásku Jeho — čím víc přemýšletí budete o svátosti oltářní a čím častěji současně s pokorou před ní klekávati, tím jasnější vám bude její smysl, tím živější vaše víra v ni a tím nadšenější i vaše vděčnost za ni.

Má se to s touto svátostí jako se všemi díly božími. Od Boha jsou, Moudrost boží je vymyslila, všemocné slovo boží je stvořilo — což divu, že leccos v nich zůstává záhadným, našemu přec jen omezenému rozumu nepřístupným. Ale pro člověka jsou, pro jeho život, pro jeho pomoc, pro jeho duši — musí tedy člověk nezbytně jich dovésti užít, musí aspoň zčásti je dovést pochopit. Hleďte — do zorané brázdy rozsévač nasej obilních zrn. Mají-li se ujmout, mají-li vzrůstí bohatou úrodou zlatých klasů — setlíti musí napřed — a před tímto pouhým faktem — před tímto posledním a základním tajemstvím obilního zrna všechno vědění lidské stojí bez rady. Ale člověk žije z něho — a ten denní chléb, z obilního zrna zhnětený, dává mu sílu k činům tak dobrým, že samo nebe na ně s obdivem hledí, i ke skutkům tak nízkým, že samo peklo div se jich nezděsí. A zvedněte od té brázdy své zraky vzhů-

ru až k mušce, jež v slunečním paprsku se houpá, až k hvězdným světům, jež na noční obloze hoří — co v tom všem objevů, jež budou věčně slávou a pýchou vědy, a co v tom zároveň záhad, jež budou povzdv její trýzní a mukou.

Nuže, drazí moji, jde-li o dílo, jež není dílem jen moudrosti a všemoci boží, ale je zároveň a je především dílem lásky boží — jak může překvapovat, že v díle takovém tajemství nabývají úžasných rozměrů, ale jak možno také pochybovat, že i jasů musí přibývat stejnou měrou. A dílem takovým je Eucharistie. Nedovedu-li svým duchem vytušit, čeho všeho je schopna všemoc boží, svým srdcem vycifuji, co dovede Bůh, jakmile té lásky svojí důkazy chce podat. S pokorou a důvěrou dnes o tom přemýšlejme:

Je nesporno, drazí moji, že před tajemstvím nejsvětější svátosti myslící člověk stojí z počátku všecek zaražen. Co vidí, co hmatá, co chutná, zdá se být chlebem a vínem, a přece dogma praví, a tisíciletá praxe církve to dotvrzuje, že vše to, barva i forma i rozměry jsou pouhé způsoby, a v nich že se tají živý a skutečný Bůh se vší svou mocí, se vší svou slávou, se vší svou láskou. — V jediném svatostánku těch způsob je mnohdy na sta, a svatostánků po všem světě katolickém k nesečtení — a dogma opět učí, že ve všech a všude jen jeden Kristus, týž Bůh a týž Pán. — A kněz při mši sv. láme hostii, a dogma tvrdí, že lámána jest jen způsob, nedílným a nedělným že zůstává tělo Páně. A všechny tyto zázraky a jiných ještě celá řada dějí se na pouhé slovo lidské, na pouhé slovo knězovo. Co jsem bral dnes ráno při mši před pozdvihováním do rukou, chléb byl, skutečný chléb, a několik krůpějí vína. A přece, ač i po mých slovech, jež z rozkazu Kristova jsem nad nimi vyslovil, vše zdánlivě zůstalo nezměněno, hostie v mých rukou podržela svou sněžnou bělost, krůpěje v kalichu i dále se leskly svou zlatistou barvou, padl jsem na kolena a věděl jsem, že v tuže chvíli před tímtež tajemstvím na kolena padá po všem světě na miliony katolíků. — A pomyslím-li dále, že já, hříšný, ubohý tvor den

co den živého Boha držím ve svých nehodných rukou, na má slova že sestupuje na oltář a v mé ruce že se snáší, aby ve sv. přijímání k požívání se dal každému, kdo po něm zatouží, malému děcku i umírajícímu starci, dívce, v jejíž duši plno čistoty a záře — i zločinci, jenž se konečně svých zločinů zhrozil — přátelé moji, to-li vše uvážím, nedivím se ani, že mnohého vše to leká, že mnohého vše to mate, a povrchní svědek toho že snad se odvrátí roztrpčen a s pohrdáním. A přece, drazí moji, roztrpčit by smělo kde jakou poctivou duši jen to, co by v tajemství našem bylo vědomým klamem, a pohrdnouti by směl každý zdravý rozum jen tím, co by v něm bylo absurdní. Nuže, z k l a m u, v ě d o m ě h o k l a m u n á s přece nikdo neobviní: celá dvoutisíciletá historie církve se vším, co velkého v ní právě ze svatostánku bylo načerpáno, vystala by před ním přísnou výčitkou a zdrcujícím soudem! Ale ani absurdnosti nenajdete tam, kde je pouhá nepochopitelnost — a jestliže co, právě nepochopitelnost nese na sobě pečeť božství!

Drazí moji, není jediného díla lidského, sebe důmyslnějšího, sebe úžasnějšího, jež by člověk nedovedl na konec plně pochopit. Stojí chvíli před ním v němém úžase, ale dřív či později vnikne v jeho nitro, zodpoví si a vyjasní záhadu za záhadou — a byť právě tímto porozuměním obdiv jeho nad důmyslem díla tím více vzrostl — dílo samo nemá pro něho v sobě už žádného tajemství.

Jen u děl božích je jinak, a byť tím dílem bylo prosté obilní zrno anebo jedno z těch jasných zářivých sluncí nad naší hlavou. Zkoumejte je sebe zevrubněji, vnikte do něho sebe důmyslněji — i v tom zrně i v té zářivé hvězdě zbude na konec něco, před čím stanete zaražení a malomocni.

A přece jistě nenazvete absurdním a nesmyslným, o čem v duchu jste přesvědčení, že stojí pouze nad hranicemi vašeho rozumu a že uniká i vašim výpočtům i vašim domyslům, a jste si při tom dobře vědomi, že vaše poctivé: *ignoramus et ignoramus*

bimus, neznáme a nepoznáme — byť sebe bolestnější bylo, svou upřímností je vám a vašemu vědění jen ke slávě a ke cti.

Nuže, nic více než žádáme na vás než tu-
též poctivost, jde-li o naše sv. tajemství.
Jsou mnohdy nepochopitelná — ano — ale nic v nich
není, co by smělo býti zneuctěno příhanou absurd-
ností, ba co by rozumu, světlem víry jasně ozáře-
nému, nejevilo se mnohdy v překvapujícím světle.

Aby nám dokázala absurdnost myšlenky, že by
podstata chleba změnit se mohla v podstatu těla a
krve Kristovy a podržela při tom svůj tvar i vze-
zření, musila by nevěra vědět, co jest podstata hmoty,
a jakých jediné proměn je schopna. Zná ji opravdu?
Učenci velikého jména mluví jinak. Jen zkus a hledej
jí. Vezmi kteroukoli hmotu, odstraň její barvu, změn
její formu — jen jiná barva a jen jiná forma zbude ti
v ruce. Nuže, rozdrť tu hmotu, spočti všechny její
molekuly, vezmi lučavku a rozpusť a rozluč ji — co
zbude? Podstata? Ne — jen co dříve bylo pevné, je
nyní tekuté — nic více. Nuže podpal své pece, zvyš
jejich žár na tisíce stupňů — pevná kdysi hmota pře-
jde v páru, unikne plynem — ale k podstatě její přeč-
jsi se nedostal.

Pochopuji pak, že Newton neváhal napsati:
„Vyznávám, že neznám podstaty těles a
hmotu že znám jen dle jejích viditel-
ných vlastností.“ A Humbold že přiznal, že
„ve hmotě jsou síly, o nichž nemáme dnes
ani ponětí,“ a Portalis že tvrdil, že „otázka,
co jest hmota, je prostě nerozřešitelná; neznáme pravé
bytosti věcí, poněvadž uniká našemu postřehu a na-
ším smyslům, jež dovedou vnímati jen povrch a ne-
dovedou proniknouti až k tomu, co zveme hmoty
podstatou.“

To je hmota ve stavu přirozeném; což bude,
když se jí dotkne Bůh!

Rcete, drazí moji, je opravdu absurdním, či není
spíše tak přirozeně logickým to pomyšlení, že ten,
jenž tvar i podstatu stvořil, oboje může měnit stejně
snadno? V přírodě ovšem proto analogie nenalezneme,

ale opakují, není zcela dobře myslitelné, že všemoc boží pro své zvláštní cíle může nahradit podstatu jednu podstatou vyšší, a neměnit při tom ani rozměrů, ani formy, ani vzezření? Padne-li vláda nějaké říše, všechny podřízené úřady jsou otřeseny, neboť jen z ní čerpaly svou moc a svoji autoritu — ale je-li ihned nahrazena vládou novou, ještě silnější a ještě mocnější, úřady podružné trvají dále, jen autority jim ještě přibylo, jen vydatněji ještě mohou působit. Něco podobného — ač dá-li se při tomto předmětu vůbec nějaké podobnosti najít — děje se ve Svátosti oltářní. Silou slova Kristova, jehož je kněz pouze nástrojem, podstata chleba, jež se na venek jevila barvou, chutí, hutností a formou, náhle mizí, ale v témž okamžiku nahrazena je podstatou vyšší, podstatou těla a krve Kristovy, jež podržela podobu chleba a vína nezměněnu.

A proč ji podržela? Drazí moji. Kristus chtěl býti mezi námi, ale ne v slávě svojí, jež by drtila, jež by víře všechnu záslužnost vzala a zničila by tu velkou svobodu člověka, uvěřit v Boha nebo se Bohu vzepřít. Zahalil proto všechn svůj božský majestát prostičkou hostií. Ale v hostii té nic nesmělo zůstat, před čím kleknout by tvorů božích bylo nedůstojno — odstranil z ní tedy podstatu chleba, a ponechal jen, co smysly zachytit možno, abychom věděli, kde Kristus přebývá a kde na projevy naší lásky čeká. Stačí pak, abych zahlédl hořet před oltářem věčné světlo, a už vím a bezpečně to vím: Pán můj a Bůh můj je tady.

A vidí-li mé oči tělesné v monstranci úběl hostie, vím že úběl ten je pouhým závojem, za nímž oči duše mé vidí svého Spasitele, a já s jistotou, plnou radostného klidu, padám na kolena.

A přítomen je živý a celý v každé té hostii a v každé její částce. Leká vás ta myšlenka? Nezapomínejte, že žádná podstata sama o sobě nemá rozsahu, nemá rozměrů, není ani velká, ani není malá; její plnost a její všecka přirozenost se všemi vlastnostmi a se všemi mohutnostmi je stejně obsažena v množství sebe větším i sebe nepatrněj-

ším. Podstata vzduchu je cele obsažena v drobounké bublině, jež ve sklenici vody se perlí, jako v nezměrné atmosféře, jež naši zemi obklopuje. Podstata vody je plná a celá v pouhé krůpěži, jež v květném kalíšku se chvěje jako v propastech oceánu, jichž rozměrů se děsíme. Podstata člověka celá už je v děcku právě narozeném, jako v muži, v němž síla těla i mohutností ducha plně se rozvily a uzrály.

A zničte rázem všechnu úrodu země, zapalte a zničte všechny její lesy a háje — jediné zrnko obilní, jež vyjde neporušeno z této katastrofy, a jediné lesní símě, jež z ní vyvázne, dřívě či později zaplaví zemi novou úrodou klasů a zastíní ji nových lesů houštinami.

Proč se tedy lekati možnosti, že podstata těla Kristova celá je v drobné hostii i v každíčké její částěčce, když povážíme, že před proměněním i podstata chleba v každé té částce hostie byla celá a úplná?

Ale týž Kristus v nebi na pravici boží a zároveň a současně po všem světě v tisících svatostáneků a v těchto svatostánkách v bezpočetných hostiích — ač přece nikdo neotřese tou žulovou pravdou, že táž osoba a táž věc nemůže zároveň na dvou místech být. Zcela správně, drazí moji, jde při tom zjevně o otázku prostoru. Jsi v mém pokoji, vidím tě, mluvím s tebou, a se mnou mluví i ústa tvá i oči tvé. Skutečná, plná přítomnost. Odejdeš do druhého pokoje, přivřeš dveře, ale ještě tě slyším, ještě tu jsi, třeba že dveřmi mým očím jsi zakryt. Vyjdeš z domu, jdeš ulicí, mizíš znenáhla, ale ještě mi kyneš, a já posud tě vidím — a vezmu-li dalekohled na pomoc, zřím tvou postavu, vidím tvé pohyby i tehdy, kdy by bez něho mé oči už dávno tě nepostřehly.

Tedy prostor ruší nebo umožňuje skutečnou přítomnost. A mezi nebem a zemí ten prostor je tak nezměrný! Ale, drazí moji, co ž když Bůh v tajemství svatostánku ten prostor ruší? Neříkejte, jak by to Bůh mohl! Slavný Leibnitz v tom nemožnosti neviděl, a člověk, pouhý tvor, něco podobného sám dovede.

Zamyslete se nad telegrafním přístrojem. Na všechny strany jeho pomocí má myšlenka může zaletět, tisícero radost v sebe větší dálce vyvolat, hlubokým hořem naplnit. Ale nejen myšlenka lidská, i lidská vůle! Sotvaže vladař rozkaz vysloví, již po celé říši elektrická jiskra ten rozkaz roznese a ejhle, tisíce paží uvedeno v pohyb, a tisíce vůlí lidských sehnuto k poslušnosti. A přec to bylo málo i lidskému genu i lidskému srdci. Nestáčílo mu myšlenku zachytit, slyšet ji chtěl pronášenu hlasem, jež uvykl cítit, a jenž je mu drahý — a v telefonu to úžasné přání jest splněno. Šel ještě dále. Za 10—20 let kde budu? Co zbude ze mne, a za nějakých 50—60 let co zbude z nás všech? Ale genius lidský i v tom už vyvzdoroval smrti; ve válkách fonografu, v deskách gramofonu trvale zachycuje hlas i jeho krásu i něhu, jeho sílu i vroucnost. A co všechno se už opět z laboratoří ohlašuje, jakými smělymi plány se tam obírají a jak blízcí jsou snad už jejich splnění, ví mnohý z vás lépe než já.

Je pravda ovšem, že to není skutečná přítomnost; že to je jen vyzařování myšlenky do velikých dálek, přenášení hlasu se vším, co se v něm chvěje, do příštích dob. Ano, drazí moji, — ale rcete, není tak na snadě ta myšlenka, že co dovede člověk aspoň částečně, všemohoucí Bůh že dovede plně? Což pořáde budete tkvít na té až nepochopitelně často hláсанé myšlence, že co člověku je nemožno, je proto nemožno i Bohu? Budeme stále měřiti Boha podle sebe a připouštěti jen to, seč je naše síla a seč je naše chápavost?

Fysické tělo ovšem nemůže být na dvou místech zároveň; ani Kristus, dokud zde na zemi v lidském těle dlel, na dvou místech současně nebyl vídán — ale v nejsv. Svátosti je přítomen ve svém těle oslaveném, jež není vázáno hranicemi prostoru, nepodléhá zákonům času, a je tam ovšem přítomen se všemi smysly tohoto oslaveného těla, se všemi mohutnostmi své přečisté duše a se vší září a se vší mocí svého božství!

Drazí moji, co je krásy v tomto pomys-

lení! Byť katoličtí theologové nebyli jednotni v náhledu, vidí-li mne Kristus v nejsv. Svátosti očima božského svého těla či vidí-li mne a slyší-li mé prosby svou božskou vševědoudností, svým božským patřením — jak prosté, jak přirozené a jak dojemné je mi pomyšlení, že klečím-li před svatostánkem, Kristus mě vidí a slyší zrovna tak, jako viděl apoštoly na jezeře Genezaretském nebo při dojemném loučení ve večeradle. Proč by to nemohlo být? Vzdálenost nerozhoduje — všemocí boží je zrušena. A zázračnost? V nejsv. Svátosti je zázraků plno, a tento věru není větší ostatních!

A jak při tom získává láska? Když už Kristus rozhodl se pro skutečnou svou přítomnost v Eucharistii, aby všechny příští věky za to odškodnil, že neměly štěstí, býti při jeho vtělení, pak se postaral už, aby oboje si bylo podobno. Tak soudí sv. Bonaventura, tak slavný Suarez — a já jen opakovat mohu, co je krásy v tom pomyšlení: Ze sv. hostie patří na mne Spasitel svým dobrým pohledem; slyší každé slovo mé modlitby, každý úder mého srdce! Jak roste pak má víra při této představě, jak se rozhořuje má láska k němu, co útěchy zalévá mou duši a zároveň jak hluboká úcta a jak posvátná bázeň proniká vší bytostí mou!

Tak, drazí moji, rozumím skutečné přítomnosti Ježíše Krista, svého Boha a Pána, v prostých způsobech nejsv. Svátosti. Dobře vím, že ani duch sebe větší, sebe pronikavější a vším lidským věděním vyzbrojený, neodhalí závojů a nerozjasní temnot, jichž je toto tajemství plno. Ale stejně dobře vím, že ani duch sebe nepřátelštější neodkryje v něm nějakou nemožnost nebo nějakou absurdnost: nic tam není, co by nebylo možno všemocí boží, a co by proudem netryskalo z hlubin nekonečné lásky boží. Přátelé moji, Bůh nás miloval — v tom je vše! A učinil-li tolik nadpřirozeného, aby svou lásku zjevil, když se v Betlémě zrodil, v jeslích když ležel a pod chudičkou nazaretskou střechem když odrůstal — co vše mohl udělat a co vše opravdu udělal, aby tu lásku v Eucharistii dovršil — aby se dal, cele a plně

dal ne už všeobecně všemu lidstvu, ale jednotlivě a zvláště každému srdci věřícímu. Věřím se s v. Janem a po štolen v lásku boží — a všechna víra v ostatní jeho činy a divy je mi pak snadna a lehka! —

Tajemství Eucharistie! Přátelé moji, ubývá-li jejich temnot, zahledíme-li se na ně pátravým pohledem nepředpojatého rozumu a vážné vědy, jak mizejí teprve, zahledíme-li se na ně očima lásky! Je těžko je chápat — ano! Ale jak by se tím znepokojoval, kdo v pravdě miluje! Čím více jich jest, tím skvěleji vítězí láska! Jen ona ví, co je v tom štěstí, přivřítí oči a říci: Bože můj, miluji tě a důvěřuji tobě! Děcko se chvěje, jde-li temnou chodbou, ale chopí-li je matka za ruku, vede-li je otec silnou paží, jak radostně jde a jak bezpečně!

A pak, přátelé moji, Kristus se mi dává a z lásky ke mně zbavuje se vši své slávy, vši své moci a všeho svého majestátu! Co přirozenějšího, že i já mu jdu vstříc a odkládám vši pýchu svého rozumu, všechnu domýšlivost své sebelásky. On v té chvíli je všecek srdce — a já mu jdu vstříc právě tak. Kde pýcha vidí samé obtíže a samé temnosti, láska vidí jen nové kouzlo a nový pramen radosti a štěstí.

Přátelé moji, o temnotách, o nepochopitelnostech stále mluvím — a přece jich vlastně ani není pro toho, kdo miluje. Jakmile vyslovil kdo toto veliké slovo, a jakmile to, co vyslovil, plně a poctivě cítí — pluje už v plném světle.

Divíte se na př., že mohl Kristus chtít přebývat ve sv. Svátosti, a já vám přiznávám, bez lásky že by to bylo absurdní. Ale jakmile nás miluje — vše je jiné. Hledte, drazí moji, my všichni jsme přec jen ubozí tvorové, chladní v celku a sobečtí; ale milujeme-li opravdu, jakým štěstím je pro nás býti stále u bytosti milované, jak těžce se loučíme, a čím déle to odloučení trvá, tím větší je ta bolest. A vy že nechápete, že Kristus, jenž neskonale více dovede milovati než my, nechtěl být od nás odloučen, ale věčně chtěl zůstatí spojen s těmi, jež miluje? Spíš opak toho bych pochopit neuměl!

Divíte se, když už chtěl Kristus zůstatí mezi

námi, že se nespokojil jedním místem, kam by svět všechen tím toužebněji a tím nadšeněji za ním putoval, ale že chtěl být současně na všech místech a na všech oltářích. Divíte se? Je vidět, že nemilujete! Jsi otcem, jsi matkou. Bůh vám dal několik dětí; odrostly již, a život vám je vyrval z náručí a roznesl světem. Netrpíte při tom pomyšlení? Nechtěli byste býti s nimi a to s každým z nich? A kdyby jim najednou všem bylo vaší přítomnosti třeba, kdyby byly smutny, nemocny, kdyby v touž hodinu všechny vaše děti najednou umíraly a po vás vyhlížely teskným pohledem — jaká by to byla hořká muka pro vás, že u nich u všech nemůžete býti zároveň. Co vy nedovedete, po čem vy jen marně toužíte, Bůh dovedl. Je Otcem, má své děti všude, ale nemá jen srdce, jež by marnými touhami mřelo, ale má i všemoc, jež ty touhy dovede splnit. Ne — nerouhejte se zázraku přítomnosti Kristově všude a pro všechny duše: je to nejvznešenější výmysl božské lásky. Totéž byste udělali i vy, kdybyste mohli!

Divíte se, že Kristus, když už chtěl zůstat mezi lidmi, nepodržel svou vznešenost a stal se tak malým. Odpovím na to obšírněji příští neděli: dnes pravím jen tolik: Velkost! Vznešenost! To vše je snad dobré vůči těm, jichž nemilujeme!

Dvořané francouzského krále Jindřicha IV. vstoupili do jeho salonu právě ve chvíli, kdy král po čtyřech ležl po podlaze, a děti jeho s jásotem a smíchem skákaly přes něj. Zkoprněli úžasem, ale král s veselým smíchem volal: Trnete? Je vidět, že nejste otci! A Bůh je Otcem, drazí moji, a proto odvrhl svůj majestát, abychom se mu blížiti směli prostě a důvěrně jako jdou děti ke svému otci, a byť stokrát byl králem.

Divíte se, že Kristus trpěl a umřel za nás a přece chtěl zvěčnití svou obět a pro všechny časy se za nás znova obětovati v nejsv. Svátosti. Neznáte, co je v tom štěstí, trpět a umírat za ty, které milujeme. Není na světě štěstí vyššího, ale žel, že při naší ubohé lidské přirozenosti to štěstí netrvá. Dej svůj čas, jmění, duši, život — to všechno můžeš — ale

dal-li jsi život — je konec — víc dáti nemůžeš! Aspoň kdybys jej dávatí mohl zas a zas! „Trpět, stále trpět a neumírat.“ To byl vznešený výkřik velké světice. Ale větší by bylo: „Umírat, stále za jiné umírat, a když umru, umírat za mě zas a zas!“ Ale jen Bůh to mohl provést — a právě ta slova jsou jaksi srdcem nejsv. Svátosti a jejím nejvyšším obsahem.

Divíte se konečně — neboť v tom tajemství vše je vám divno — že se Kristus dává v té svátosti lidem za pokrm. Dnes pravím jen tolik: Z a d í v e j t e s e n a m a t k u s d í t ě t e m u p r s o u a z a č n e t e c h á p a t !

Ejhle, drazí moji, nejsvětější Svátost! Vezměte všechny ušlechtilé city lidského srdce, sjednoťte je a slučte — a jsem jist, že jí porozumíte. Že nechápe, kdo nemiluje, je přirozeno. Ale miluje-li kdo a vidí-li, co všechno Kristus učinil, aby projevil svou lásku, jak se mu podařilo ukojit všechny její touhy, všechny její vznešené rozlety — jak to vše zhuštíl a soustředil v jediném čině a čin ten že trvá stále a věčně, jakž by neměl a nechtěl volat: „Můj jsi, ó Pane, a tvůj jsem já do svého posledního dechu!“

III.

Drazí moji! V minulé promluvě jsem dokazoval, že tajemství nejsv. Svátosti, byť sebe více zaráželo naše smysly, byť sebe nepřístupnější bylo plnému našemu pochopení, nic v sobě nemá, co by smělo býti názvem absurdnosti potupeno, a že z všemoci a lásky Ježíše Krista zcela přirozeně vypučelo a rozvílo se božsky krásným květem. Popříti by se dalo, jen kdyby i božství Kristovo tak jednoduše popříti se dalo, a tu jsem jist, že takový útok na sám kořen naší víry, na samo božství Kristovo, snad u vás u všech odrazil by se o žulovou pevnost vašeho přesvědčení, a že snaha, strhnouti Spasitele s božského jeho trůnu a snížití Jej na úroveň lidí byť sebe geniálnějších a sebe šlechtnějších, vyvolala by ve vás jen spravedlivou nevoli. Tím nebezpečnějším zdá se mi proto pokus, popírati nejsvětější Svátost z toho důvodu, že prý je snížením Boha tak odvážným, že právě všechna věřící srdce byla by povinna opřítí se mu vším důrazem svého náboženského přesvědčení. A nevěra s posměchem ukazuje, k jak ubohé roli prý odsuzujeme Toho, jenž pouhým tvůrčím slovem všechny hvězdné světy rozhodil nebes prostorem, Toho, jemuž sami Serafíni v prachu se koří, a jemuž země se vším,

co na ní žije, kvete a píše, je pouhým podnožím. Svrchovaný Bůh — a v žaláři svatostánku je vydán v ruce lidí dobrých i bídnych, nadšených i lhostejných, vydán je jim bez jediného slova odporu, bez jediného pohybu obrany, jako by méně ještě byl, než bezbranná hříčka a mrtvý symbol.

Drazí moji! Zcela klidně mohl bych to tvrzení popřít a uvést fakta, zjištěná fakta, že svátostný Spasitel nestrpěl po každé tak mlčky a zdánlivě tak malomocně všech možných urážek. Jestliže genius významu Bossuetova ta fakta uvádí se vsí vírou v jejich pravost, líčí-li, jak Spasitel svou božskou přítomnost zjevoval tu a tam nejen vyvoleným duším, aby jim nahlédnutí dal v nekonečnou slávu svou, ale že i svou všemocí dovedl drtit, když rouhání dostoupilo vrcholů, mohl bych i já se fakt těch dovolávat a být pevně přesvědčen, že uvádím jen, co svědectvím dějin je plně zaručeno.

Neučiním tak, drazí moji, proto nečiním, že třeba se dovolávati fakt zázračných a už proto vždy jen ojedinělých a výjimečných, když námitka nevěry sama při hlubším zkoumání mění se v jeden z nejškvrnějších důkazů, že máme právo i povinnost jásavě volat: „Kristus je mezi námi, pojďme a klaňme se jemu!“

Přiznávám velmi ochotně, že nejsvětější Svátost je tajemstvím plným ponížení, a rozvinu před vámi ponížení toho celý dosah; s tím větším úžasem uzříte všichni, co slávy v pravdě božské z toho ponížení září. A jisto je rovněž, že nejsvětější Svátost je tajemstvím plným slabosti a malomoci, ale doufám, že z vývodů mých poznáte s radostnou jistotou, že tím větší a v pravdě božská síla z ní prýští.

Drazí moji! Ponížení Kristovo jest prý důvodem proti možnosti našeho tajemství! Nuže, rcete, kdo ví lépe, než vzdělaný katolík, že to ponížení začalo už Kristovým vtělením? Co svět světem bude, zamýšlen bude státi nad betlemskými jeslemi a dojat, ale i udiven bude hledět na to dítě božské v chudičké plenky

tam zavinuté a hlídané láskou Matky stejně chudé a pěstouna stejně nuzného. Všechen svět prý přišel vykoupit — a jen několik pastýřů, náhlou září ze spánku zburcovaných a zjevy andělskými k smrti vyděšených, přichází mu holdovat, jak právě prostá srdce a upracované ruce holdovat umějí. Z betlemských obyvatelů, kteří byli krátce před tím odehnali Matičku boží od všech dveří a přenechali skalné jeskyni, aby ona jí popřála přístřeší, když lidská srdce jí ho popřátí nechtěla — nevidím u jeslí ani jediného! A přece, draží moji, byť ta chudoba byla sebe větší, to dítě boží v jeslích aspoň zářilo krásou, okouzlovalo úsměvem, dojímalo svým pohledem — toho všeho v nejvyšší Svátosti není!

Odrůstal pak sice náš božský Spasitel zas jen pod chudou střechou nazaretskou, pouhého syna tesařova v něm viděli, kdo v něm svého Pána a Boha ctít měli — až na konec života svého neměl Syn boží, kam by hlavu položil — ale přece, když vystupuje na veřejnost, otvírají se nebesa, Duch sv. holubicí snáší se nad jeho hlavou, a z hlubin nebes ozývá se hlas: „Tentof jest Syn můj milý, v kterém se mi dobře zalíbilo.“ Chud byl ovšem a chudým zůstal, ale když promluvil, lid trnul úžasem, sami nepřátelé oněměli, a cítili všichni, tak že z lidí ještě nikdo nemluvil. A zahleděly-li se vševědoucí oči jeho v duši hříšnou, Magdalena s pláčem vrhá se mu k nohám, celník Zachheus polovinu statku svého slibuje chudým, a v čem komu ukřivdil, nahradit chce čtvernásobně. Skloní-li se k lidské bolesti, bolest prchá, nemoc ve zdraví se mění, ba sám hrob vydává svou kořist. Po tom všem v nejvyšší Svátosti ani stopy!

Přišlo ovšem ještě jinak! Na vše, co dobrého kdy Kristus udělal, na vše, co krásného a vznešeného světu byl zjevil, dovedli lidé tak strašně zapomenout a dovlékli jej zbičovaného, uplvaného a trním korunovaného za jáсотu luzy a za tvrdého úsměvu ukojené nenávisti až na vrchol Kalvarie a tam Jej do naha svlékli a zmučené to tělo na kříž přibili. Ale aspoň ranami svými tak dojímal, že celá řada jerusalemských žen nad ním pláče, Veronika zástupem se dere a rou-

škou svou mu krev a pot s obličeje stírá, Jan a Magdalena pod jeho kříž se stavějí a s Matičkou jeho nad ním pláčí a s Ním trpí. Žoldněř ovšem proráží srdce jeho kopím, o jeho oděv ovšem vojíni metají los, a židé s posměchem se pasou na jeho umírání — ale slunce se zatemňuje, země se chvěje, opona chrámová se trhá, a římský setník bije se v prsa a volá: „V pravdě, Syn boží je tento!“ Po tom všem v nejsvětější Svátosti ani památky!

Namáhej zrak svůj sebe usilovněji, nic nepostřehne, než průsvitný úběl hostie, jež zdánlivě mlčí k oslavám sebe nadšenějším i rouhání sebe děsnějším. A právě v této zdánlivé malomoci vrcholí to úžasné ponížení Kristovo!

Dogma učí, že je to živý, vtělený Bůh — a kolikrát je kostelík, v němž nejsvětější Svátost je chována, tak chud, tak prostičký, že chudoba ta až zaráží a pohoršuje — a co daleko smutnější, kolikrát je ve svatostánku, na němž zřejmo a očividno, že ho nehlídá ani pečlivá láska, ani hluboká víra. Živý, a skutečný Bůh, dárce všech milostí, zdroj všeho štěstí — a v některém chrámě bývá tak nevýslovně opuštěn! Ne-ní, kdo by přišel a na kolena se před ním vrhnouti chtěl — není, kdo by s láskou a důvěrou ruce k němu zvedl. Bůh vševědoucí a spravedlivý — a přec kolikrát už spustlá ruka lidská ten svatostánek vypáčila, posvěcené hostie po zemi rozhodila a pošlapala, a ten Bůh jako by neměl blesků, jimiž by rouhače zdrtil, ba nemá ani pohledu, ani slova, jimiž by je zarazil. A vrchol všeho, drazí moji: pokrytectví s maskou zbožnosti smí klidně přiklekat, a náš Pán a Spasitel, čistota sama a svatost sama, je pokrmem duší zneuctěných kde jakým hříchem a znesvěcených kde jakou nízkostí. Drazí moji, ta myšlenka chvílemi přímo ohromuje, že při svém narození Spasitel chudoby nedbal, jestli se neštítíl, v chudobě žil a v chudobě pak umřel, ale Matkou že mu směla být, pod svým srdcem Jej směla nosit jen bytost, nad níž čistší a světější země nezrodila — ale při mši svaté může platně konsekrovat, Spasitele ve svých rukou držet a den co den přijímat i kněz sebe zvrhlejší

a k svatému přijímání že se může vetřít i člověk sebe zlotřilejší!

Co ponížení je v tom všem, co zdánlivé slabosti a malomoci; to vidíme my sami jasněji ještě, než nevěra, cítíme to neskonale bolestněji, než ona — ale vidíme zároveň, co ona viděti nechce, před čím úmyslně oči zavírá, jen aby přiznati nemusila, že z toho všeho ponížení po plných 19 století tolik slávy září, tolik pravé velikosti prýští, že lidsky to vyložit, přirozeně to vysvětlit je prostě nemožno.

Apoštol Jan, miláček Páně, ve svém vyhnanství na ostrově Pathmu směl svým orlím zrakem zahleděti se v sama tajemství nebes a v blaženém vytržení volá ve své Apokalypse: „Viděl jsem zástup veliký, jehož žádný sčítsti nemohl, ze všech národů a pokolení a lidí a jazyků, ani stojí před trůnem a před obličejem Beránka!“

Drazí moji! Nám není možno, od této hroudy země zvednout své zraky až v samu slávu nebes; dobře víme, že takové štěstí má býti teprve korunou všeho našeho pozemského života, odměnou našich dobrých snah a činů, odplatou všeho našeho statečného utrpení — a přece smím říci, že něco podobného, co viděl svatý Jan před nebeským trůnem Beránkovým, vidíme my a vidí svět už plných 19 století před svatostánkem našich oltářů. Nevidíme tu ovšem jasných andělských zjevů, nevidíme zástupů světců a světic božích, u nichž už všecken boj dávno je dobojován, každá myšlenka a každý cit pro všechny věky už k Bohu trvale přimknuty, ale pomyslí-li, že právě jen lidé to jsou, lidé se všemi lidskými křehkostmi, lidé se všemi pokušeními, jež na ně doléhá, se všemi úskalími, jež se všech stran jejich víru ohrožují, a lidé ti že po všechna ta století vytrvávají s věrností, jež lidský pojem o věrnosti převyšuje, a klanějí se svátostnému Kristu s láskou, jíž obyčejná srdce ani schopna nejsou, skoro bych řekl, že nad tímto výjevem žasnu ještě víc!

S počátku ovšem té veřejné pocty nebylo. S nejsvětější Svátostí na prsou musila se svatá

církev naše ukrýváti v podzemních chodbách katakomb a tam úzkostně tajit a dnem i nocí střežit, co pochopit a čemu se klanět svět pohanský nebyl ještě ani schopen, ani hoden. Jen zasvěcení měli přístup, a proto před počátkem svatého úkonu odejít musili i katechumeni, tedy už duše, jež po Kristu žily a ve svatých jeho pravdách vyučovány byly, tak jako v té době přísné disciplíny odcházeti musili i veřejní hříšníci.

Veřejné pocty tedy nebylo, ale, draží moji, tisíce křížů, vztyčených na všech rozcestích, a na nich rozpjatá těla sv. mučedníků — cirkus, přeplněný rozvášněným davem, jenž se pásl na mukách křesťanů, šelmami dávených a drásaných, tisícové meče, obúpené již stálými popravami a vypadávající z umdlených rukou katanů — co jiného vše to bylo, než adorace Ježíše svátostného v lásce, jdoucí až na smrt, vrcholící až v radostném mučednictví!

A když ta láska přemohla nenávisť, když počet zasvěcených vzrostl k nesečtení a zaplavil brlohy otroků i paláce římských císařů, a když církev už směla s Ježíšem-Hostií veřejně se ukázat světu — věčnou slávou lidské duše zůstane, co proto nejvyšší tajemství víry vymyslela a vykonala!

Draží moji, uslyšíte-li někdy, jak se mu rouhá ledakdos, jenž věděním i vším svým životem stojí tak nízko, vzpomeňte prostě té elity duchů, jež všechny blesky svého genia a všechny poklady svých citů soustředila na tuto svátost. Jakou nezdolnou hradbou postavili se kolem svatostánku, do jaké hloubky šlo jejich studium, aby určitost a jasnost slov Kristových zjistili nade vší pochybnost, aby důsledky ze slov těch plynoucí, stanovili pro všechny časy, aby našli nezvratné odpovědi na vše, čím pochybnost bude mučiti katolíka při pohledu na nepatrnost způsob, a čím nízkost odváží se rouhat, pro niž nikdy nebylo a nikdy nebude širších obzorů a vyšších myšlenek — aby před forem rozumu a před soudnou stolicí dějin ubránili ryzosti našeho dogmatu proti útokům herese — a

konečně, kde nevěra na sám kořen víry sahá a Boha nejen ve svatostánku, ale i v nebes říši popřítí hledí, aby věřícím srdcím pevný důkaz dali, že motivem jejím je pokaždé buď úžasná neznalost naší víry, nebo mravní kleslost.

A nezůstali sami tito velikáni vědy — vy to víte, drazí moji, že sami nezůstali. Umění vyšlo jim vstříc, nabídlo jim ruku ku pomoci, a na počtu Ježíše svátostného tvořilo div za divem, zážrak krásy za zázrakem. Když se z hlubokých základů začaly zdvihati zdi tohoto chrámu Páně, a ruka stavitelova když je sepjala v tuto nádhernou klenbu, plnou záře a světla, když malíř-řeholník svým štětcem na této klenbě zachycoval své zbožné, krásné vidiny, když předchůdci naši nelitovali obětí a svázeťi dali mramory všech barev a všech tónů, jen aby chrám ten a oltáře jeho zářily leskem co nejskvělejším — co jiného chtěli, než aby Ježíši svátostnému uchystali, čím obětavost lidská přítomnost jeho uctíťi může.

Jen pro tu sv. hostii vystavěn byl náš krásný Strahovský chrám, tak jako jen a jedině pro ni v Římě, věčném městě, po celá staletí uskutečňovali úžasnou myšlenku Michelangelovu a stavěli basiliku sv. Petra, a tak jako jen pro ni a výhradně pro ni budují chudí horalé svůj drobný, prostičký kostelík!

Velcí myslitelé, umělci a básníci Bohem posvěcení — kupí se kolem Eucharistie, a čím hoří jejich duše, co nadlidsky krásného vidí oči jejich, zvěčňují štětcem, vytesávají z mramoru, opěvují ve svých nejkrasších zpěvích. A s nimi a vedle nich předrazí moji, podnes padá před nejsv. Svátostí na kolena elita lidstva, elita rodem i srdcem, duchem i vším svým životem. Co živ budu, nezapomenu, čeho sám jsem byl na podzim úžasným svědkem, když jsem plul oceánem k dalekým břehům Kanadským. Upřímně pravím, že s pocitem posvátné závisti jsem se díval, jací lidé zvučných jmen a skvělejších ještě ctností před svatostánkem, jenž na rychlo na loďi byl upraven, vyklečeli celé hodiny s pokorou, pro niž je jednou Bůh v nebesích vyvýšiti musí, jak jenom všemoc a

láska boží vyvyšovat umí. A když jsme u Labradoru vpluli už do řeky sv. Vavřince a ze všech pobřežních vísek nás vítaly jásající zvony, a když později v Quebecu a Montrealu statisícové zástupy ze všech světa dílů, ze všech národů, ze všech stavů a všeho povolání závodili přímo v projevech úcty a připravili sv. hostii triumf, jaký na půdě americké žádné bytosti lidské ještě připraven nebyl — kdo směl v té chvíli říci, že Kristus ve svatostánku je ponížěn!

A přec dodávám ihned: Všechna ta sláva, jež z ponížení září, malým by ještě byla důkazem! Dějiny učí, jakých poblouzení lidský duch a ještě spíše lidské srdce jsou schopny a čemu všemu se klaněti dovedou!

Vzpoemeňte ale, vedle slávy jaká moc i tryská z té zdánlivé Kristovy slabosti! Tak slabým se zdá, tak tichým a mlčelivým, a přece smím říci: oč chudší by byla naše země, nebýti nejsv. Svátosti, z níž jenom a z níž jedině pučí a kvetou ctnosti tak úžasné krásy, že samému nebi by byly ozdobou! Jen vzpomínejte, čím vám samým kolikrát už byla! Přišli jste k svatostánku s bolestí, pod níž jste už klesali, s malomyslností, jež už zoufalství byla blízka, s duševním bojem, jenž vaší duši zkázou hrozil — a když jste Ježíši svátostnému to srdce svoje otevřeli tak zcela a tak pokorně, když jste vševědoucím očím jeho dali sčísti všechny rány jeho a odhalili všechnu srdce svého ubohost, s jakou vnitřní útěchou, s jakým duševním mírem a s jakou novou silou k bojům a zápasům vstali jste pak od oltáře tolikrát! A vězte, drazí moji, kdekoli najdete život cizí bolesti věnovaný už od útlého mládí, kdekoli najdete srdce, jež vlastních svých tužeb zapomíná, na svoje vlastní štěstí všeho práva radostně se vzdalo a tiše — světu neznámo a světem nevšímáno, každým svým úderem cizí bolesti žije a cizínů hoři uleviti hledí, buďte jisti, že bez svatostánku by s takovou obětí prostě nebylo!

A vzpomenu-li dále, že v hrozných dobách prvního pronásledování odnášeli si křesťané nejsv. Svá-

tost pečlivě na prsou ukrytou do žalářů a neměli vyšší prosby a neměli přání vroucnějšího, než aby před svým umučením mohli ji přijmout a z ní pro svou mučednickou smrt sil a vytrvalosti načerpat — pak plným právem říci smím nejen oč chudší by byla země, ale oč chudší a oč prázdnější by bylo samo nebe, nebýti tohoto přesvatého tajemství! Je-li tam dnes mučedníků k nesečtění s palmami v rukou a s vítěznými korunami na hlavách; jsou-li tam světců a světic božích celé myriady, světců a světic, kteří buď prachem země prošli netknuti a neposkvrnění, anebo se z kalu hříchu dovedli obmytí slzami tak bolestnými a ze smutného pádu dovedli se povznést pokáním tak hrdinským — i k té smrti mučednické i k tomu životu svatému a kajicímu síla a pomoc prýstila jen a jedině z našich svatostánek.

V téže hostii vidíte tedy poníženi, jež pobuřuje, ale i slávu, jež oslňuje, vidíte slabost, jež až k rouhání svádí, ale čerpáte sami sílu a nadšení, jež divy ctnosti tvoří. Co z toho vyvodíme? Zcela prostě a zcela logicky, že se v tom tají něco neobyčejného, a toto neobyčejné že musí býti božské. I v obyčejném životě každý kontrast v jedné a téže věci budí bezděky pozornost a dává tušiti nějaké tajemství.

Hleďte, drazí moji, čleme-li v dějinách římských, že v době úpadku Césarové, v nichž sjednocena byla všechna moc, duchovní i světská, že tito lidé, kteří byli svrchovanými pány nad životem a smrtí, lidé, z jejichž rukou mohl prseti celý lijavec přízně, darů a důstojenství, ale z jejichž pravice i blesky pomsty mohly dopadat, jež drtily a zabíjely — pravím, že tito lidé byli obléháni celými hordami pochlebníků, lid že se jim v prachu kořil a s jásotem akklamoval triumfální jejich jízdy, ba sám senát římský tak byl zotročen, že na svou věčnou hanbu je bohy zval a bohy provolával — pocítíte nanejvýš smutek nad tou starou pravdou, že veliká moc rodí skoro pokaždé i velkou mrzkost — ale úžasu nepocítíte žádného. Ale když čtete, že týž senát římský, ale v době, kdy byl ještě opravdu elitou národa rodem, věděním a vlaste-

neckou láskou, vysílá své posly ve slavném průvodu k muži, jenž právě na poli brázdy vyorává, a že tiho pyšný patriciové pokorně prosí Cincinnata, aby se postavil v čelo římských vojsk a do svých rukou aby vzal vládu a osudy římské republiky — nad tímto faktem užasnete jistě, a postava Cincinnatova vzroste ve vašich očích v rozměry, k jakým jen pravá sláva člověka vyvýšiti může.

I Napoleon žije a bude žítí trvale v dějinách. Nebylo snad vojevůdce, jehož geniální duch a železná vůle tak by byly ovládly celou armádu, že na jeho povel se stejným nadšením spěchala pod žhavé slunce Egypta, jako v nekonečné sněžné pláň ruské. A kdykoli se vracel ze svých výprav novou slávou ozářen, novými vavříny pokryt, vlast jeho nevzpomínala, co vražedné ty boje stojí obětí, co v ní padlo životů, co prolito bylo krve a co nad tou krví bude prolito slz — slávou jeho sama opojena, vítá ho, a vidí v něm stělesněnu svou všechnu sílu i budoucnost. Je to velkolepé — ano, ale nadlidského v tom přece nic není.

Ale že dívka, odrostlá na své pastvině, kde až do poslední chvíle hlídala stád a klidně pracovala, jak chudé dívky všude pracovati musí — že tato šestnáctiletá dívka, Panna Orleanská, jakmile zaslechla v té odlehle svojí samotě zoufalý výkřik své vlasti, opouští náhle svou rodinu, po nemožných cestách letí, aby vyhledala svého krále, postavila se v čelo jeho vojska, rozplamenila kleslou odvahu rytířů i mužstva, vyvedla pokořeného krále ze zákoutí, kde ukrýval své pokoření, a uvedla jej do katedrály, kde měl býti korunován — že z Francie zahнала Angličany, kteří tvrdou nohou stáli už na její šíji, a že na konec na hořící hranici umírala, jak jen světice a mučednice umíratí dovedou — rcete, drazí moji, není to úžasné? Budete váhat i jen jediný okamžik a nezvoláte všichni: Tolik síly v tak slabé bytosti — to přesahuje úroveň lidskou!

Nuže, drazí moji, o to vás prosím, sudte stejně logicky, jde-li o Svátost nejsvětější! Máte před očima zdánlivě kousek chleba — ale milliony lidí — ne pouze prostých, ne pouze chu-

dých padají na kolena a ke všem svým ctnostem a ke vši své duševní velikosti po celých devatenáct století z něho čerpají i sílu i nadšení.

Nestojí to za přemýšlení? Není očividno, že je v tom něco, co se vymyká všem lidským domyslům? Co tedy? Katolík odpoví pevně a určitě: Kristus je v tom, živý můj Bůh a Pán! Nevidím ho, ale vše, čím ho uctívám, není ho dost důstojno, a není milosti a není dobra, jichž bych od něho s důvěrou nečekal. Drazí moji, odkud tato víra tak pevná, důvěra tak naprostá a obětavost tak šlechetná? Z lidského slova? Ach, drazí moji, dáte si opravdu namluvit, že by se člověku, byť sebe obratnějšímu a sebe výmluvnějšímu podařilo přesvědčit ne tisíce a miliony, ne na celá staletí, ale jen jediného soudného člověka a to na okamžik o něčem, co je rázem nescelné, jakmile to není božské? Že by kus chleba změnit se mohl kněžským slovem v živého, přítomného Boha, je prostě šílenstvím, není-li to dílem božím!

Ne, drazí, lidsky nevysvětlíte, jak tolik ponížení a tolik malomoci po celé věky mohlo být předmětem nejvyšší pocty i pramenem nejvyšší duchovní síly. Není-li Krista v této hostii, jenž svou božskou mocí nepatrnou způsobu její chrání proti všemu pohrdání — pak tento fetiš byl by vypadl z rukou lidských, sotva že se člověk na něj poprvé myslícím zrakem zadíval. Že národové, úpící v okovech otroctví a v horších ještě okovech nevědomosti, dovedou se klanět modlám pitvorným a strašným tak šíleně, že se ve svém fanatismu vrhají pod kola jejich vozů, to pochopuji! Ale že by u národů osvícených, u národů svobodných a svobodu svoji vášnivě milujících, kousek chleba, proti němuž nevěra vyčerpala všechnu svou zlobu, a rozum vyčerpal všechny své námitky, kousek chleba, jež možno odhodit a pošlapat, přece po plných devatenáct století uctíván byl, jak žádná lidská bytost uctívána nebyla, že by před ním na kolenou a v pokorné modlitbě klečel výkvět lidstva a slavil jej svým věděním, svým uměním, svou vírou, svou láskou i svou krví tolikrát

za něj prolitou, a že by právě z tohoto kousku chleba mohly se rodit a opravdu se rodily právě zázraky ctnosti a šlechtnosti — to pochop, kdo můžeš! Kdo nám zazlí, že klidně voláme: Bůh je v tom! Čím větší je zdánlivé jeho ponížení, čím více překvapuje zdánlivá jeho malomoc, tím živější, tím pronikavější, tím nezdolnější je v tom pro nás důkaz v pravdě božské slávy a síly.

Příští neděli myšlenku tuto ještě doplním, ale dnes smím zajisté již plným právem říci: Drazí moji, nikdo z nás není dost vznešeným, nikdo dost učeným a nikdo dost slavným, aby neměl na sta důvodů, svrchované štěstí viděti v tom, že smí na kolena padat před svým Spasitelem zdánlivě tak poníženým a slabým! Dej Bůh, aby tomu každý z nás pro své vlastní štěstí plně porozuměl!

IV.

Odpověděl jsem v minulé promluvě na námitku nevěry, že nejsv. Svátost prý je snížením Boha, nad nímž by právě věřící srdce nejvíce se pohoršovati měla, a že svou slabostí a malomocí, jež samého Boha bez obrany vydává i v ruce nejzvrhlejší, je vším spíše, než výrazem všemohoucí moci a nejvyšší a nejdokonalejší svatosti. Dokázal jsem, že my věřící katolíci všeho toho jsme si ještě jasněji vědomi než sama nevěra, a padáme-li přece na kolena před svým svátostním Spasitelem, uctíváme-li Jej, jak jenom nadšená víra uctívati umí, voláme-li k Němu prosbami, jež jenom neskonalá důvěra vyslovovati dovede, pak jistě proto, že právě ono ponížení, z něhož tolik slávy září, právě ona malomoc, z níž tolik síly prýští, jsou nám důkazem Kristovy skutečné přítomnosti.

Dnes pouze doplňuji tuto myšlenku a tvrdím, že nejsv. Svátost je očividně dílem boží moudrosti, všemoci a lásky.

Drazí moji, nic nového vám tím nepovím, řeknu-li, že všechen svět je knihou, z jejíž každé stránky vyzařují dokonalosti boží; moudrost i všemoc i láska — a že čím dokonalejší je ten který tvor, tím jasněji a hlasitěji ty dokonalosti hlásá. Hrstka prsti, již nohama

šlapu, nepoví mi o nich tolik jako květina, jež z této prsti vyrostla. A květina, byť sebe krásnějším květem se rozvila a sebe příjemnější vůní dýchala, nemluví o Bohu tak výmluvně jako ptáče, jež se nad ní pod modrou oblohou rozjásalo a rozezpívalo. A spojte všechny květy země a všechny písně ptačí, šum moře a září nebeských světél v jeden jediný hymnus, jak nepatrně bude znítí proti hymnu díky, prosby a chvály, jakým Boha slaviti dovedl vším životem svým světec velikosti sv. Františka z Assisi, světice významu sv. Terezie, a koruna všeho tvorstva božího, nejsvětější Panna Maria. A zvednu-li zraky ještě výše až v samy hlubiny nebes, tam od věků zní a do věků znítí bude vrchol všeho, čím stvořené bytosti svého Tvůrce uctívati mohou. Opakuji: nic nového vám tím nepravím, ale tím spíše snad mnohého z vás překvapí, že v našich tajemstvích víry platí pravý opak. V nich září moudrost boží i všemoc i láska tím jasněji, čím nepatrnější je předmět, jenž tajemství naznačuje, a čím bezcennější je znamení, za nímž se milost svátostní skrývá. Vzpomeňte kapky křestní vody, krůpěje křížma při sv. biřmování, trošky oleje při svátostech jiných — a zahleďte se jmenovitě na sv. hostii! Jak se vši tou nepatrností pohoršuje povrchní mysl, jak se jí pobuřuje vše, co je v člověku pyšné, a přece v každé té svátosti a: v nejsv. Svátosti především je zřejmo, že to byla sama láska boží, jež si tak vysoký vytyčila cíl, moudrost boží sama že to byla, jež určila cestu i prostředky k jeho dojití, a všemoc boží že vše to provedla, všechny obtíže překonala a lásce k dosažení cíle pomohla!

Láska boží! Drazí moji, není díla božího, v něž by nebyla vtištěna božská její pečeť! Hleďte, my všichni máme ještě dnes všechnu duši plnou a jakoby i oči plny vánoční záře, jež věřící duše naše oslňovala z chudých betlemských jeslí. Naše modlitby o těch krásných dnech, všechny naše vzpomínky na dnů těch tajemství, všechny naše radostné písně a jásavé vánoční koledy co jiného opěvaly, čemu jinému platily a čemu jinému se klaněly, než věčné lásce boží, jež tělem učiněna jest a přebývala mezi námi!

Náš Bůh je láska! Víím, drazí moji, zní to domýšlivě, a vzpomenu-li vši ubohosti svojí a zahledím-li se na lidstvo se vši jeho bídou tělesnou i mravní, zní to i k neuvěření — a přece toto úžasné vědomí lidské velikosti, tato gigantická touha po Bohu, ta horečná snaha najítí jej, býti blízko jeho srdci, přivinouti se k němu a najítí mír a štěstí v jeho objetí, tak je přirozena lidské duši, tak ji plně vyplňuje i tehdy, je-li ta duše nevědomá až k ubohosti a pokleslá až k nízkosti, že člověk všemu raději se klaní, přede vším na kolena padá, než by se té touhy zřekl. Buď si třeba jen mramorem, volá k Bohu, buď si i nejsměšnějším fetišem — jen se mnou buď a dovol, abych se ti klaněti mohl — a v tom, drazí moji, myslím, že je plně vyjádřeno, kam až člověk zašel v té své nepřekonatelné touze.

A přece nebylo třeba zajítí tak daleko a ideu Boha snížití tak nízko! Od samého dne stvoření stál Bůh člověku tak blízko, že jen na člověku bylo, aby Boha čím dále, tím jasněji poznával a tím těsněji se k němu přimyká.

Drazí moji, jest jedním ze žulových dogmat naší víry, že se Bůh člověku zjevoval, a zjevoval se ne pouze tím, čím nám o Bohu mluví nádhera země a nádhera hvězdných světů, ne pouze souladem a ruchem a životem, jehož všechny tóny a všechny projevy jsou trvalým chvalozpěvem božské moci a božské slávy, ale zjevoval se i přímo brzy slavnostními zjeveními, brzy důvěrnými návštěvami, jež ho sblížovaly s člověkem, vyvoleným jeho tvorem. V ráji to bylo, kdy byl Bůh člověku tak blízko. Duše lidská i tělo lidské nepoznaly ještě porušení, věčný život i věčné štěstí byly dary, jež jim Bůh dal údělem, a v důvěrných stycích, jejichž všechnu krásu marně si my dnes představiti snažíme, mluvíval tam nebeský Otec se svými dětmi. Splatily mu nevděkem; za všechno dobro, jimiž je zahrnul, odvděčily se mu urážkou, ale ani pak se Bůh neskryl pro všechny časy v hlubinách nebes, aby nechal lidstvo mučiti se a mřítí touhou po plné pravdě, po plném štěstí a při tom zkaženou svou přirozeností klesati vždy hloub

a hlouběji. Čas od času sestupoval a to jako mstitel, aby dobro neumřelo docela v lidských srdcích, jež jenom pro ně byla stvořena, a aby se aspoň třáslí a chvíli před majestátem božím, kdo Boha milovat už neuměli. Drazí moji, jsou to strašlivé stránky v Písmě sv., jež nám líčí, jak uměl trestati Bůh, když až k nebesům dorážela šílená pýcha Babyloňanů, mrzkost a zlotřilost Sodomy, rouhavá nevěra Assyrie, a tak často, tak bolestně často zpronevěra vyvoleného národa, jenž co chvíli se od archy úmluvy a od tajemství svého svatostanu odvracel k modlám, jež vábily zlatem a lákaly k rozkoši. Ve chvílích takových padaly blesky z rozhněvané ruky boží, města hořela v dešti síry, mor zachvacoval celé národy a v otrocká pouta padali, kdo dříve byli pány svých osudů a své vlasti.

A přece, drazí moji, i ve Starém zákoně jsou tyto tresty boží jen výjimkou; čtete jen pozorně a užasnete, jak i tam Bůh stokrátě častěji zjevuje se jako otec plný něhy a plný lásky, jak napomíná, jak varuje, jak útěchu plnými proudy sesílá a zaslíbení činí plná dobroty a plná štěstí. Stačilo už tehdy dobrotivému srdci božím, aby v duši lidské zahlédlo trochu dobra — a už své dary v ně vkládá s božskou štědrostí. Těžké zkoušky podrobil sice otcovskou lásku Abrahamovu, ale když obstála s pevností, nad níž podnes my, synové Evangelia, žasneme a jíž by z nás, Kristovou krví už vykoupených a plností jeho pravdy už osvícených, tak málo kdo byl schopen — jaké obzory plné slávy a moci otvírá před Abrahamem, jakými proroctvími plnými nadějí blaží jeho duši a v postavě poutníkově jak zasedá dokonce k stolu jeho a dává si smývatí prachu se svojich nohou. A kolikrát se zjevuje Mojžíšovi hned v hořícím keři, kde naň vkládá úkol, ujmouti se ujařmeného lidu, vyvésti jej z poroby na volné slunce svobodné vlasti, hned v záři blesků a ve hřmění hromu, kdy po celé dni trvati směl před jeho tváří na hoře Sinaj a přijmouti z rukou božích kamenné desky zákona. A vzpomeneme-li všech těch velkých postav prorockých, kdo jiný to byl než opět Bůh, jenž ve zjeveních plných světla i hrůzy

stál před jejich zraky a pomáhal jim čísti v temnu příštích století.

Drazí moji, tak často slýcháte o Bohu starozákonním, jakoby ničím jiným nebyl, než Bohem hněvu a Bohem hrůzy, a zatím co tu činů k nesečtění, jež byly už činy lásky! Ovšem lásky, jež své srdce neotevřela ještě zcela, ovšem lásky, jež se ještě neklonila zcela a proto i tehdy, kdy dary svými přímo zahrnovala, člověk přec jen trnul a se chvěl! Jen tím si vysvětlíte, jak se v národě vyvoleném s pokolení na pokolení udržoval výkřik lidu: „Slyšeli jsme, viděli jsme Boha — a proto umřeme!“

S pokolení na pokolení jsem pravil, drazí moji, ale s důrazem volám: prahu Nového zákona ten výkřik nepřekročil! Co zatím už uchystala láska boží, bylo tak veliké, že nám všechny její projevy v době staré zdají se tvrdostí, a že se v nazírání člověka starozákonního na Boha a na poměr člověka k Bohu už prostě ani vmyslit nedovedeme! Hořící keře, ohnivé vozy, blesky a hřmění na hoře Sinai — jak jsme toho všeho daleko od té chvíle věčně pozeňnané, kdy se noční šero rozzářilo světlem a kdy s nebes výše rozlehly se zpěvy: „Sláva na výsostech Bohu!“ Přichází již Ten, jež patriarchové očekávali, snáší se již k zemi, po Němž celá tisíciletí všichni spravedliví volali, zjevuje se již, jež prorokové věstili a předpovídali. A po čem poznáme svého Boha a svého Spasitele? Podle květů, jimiž ověňčena bude jeho hlava? Podle purpuru, jímž oděno bude jeho tělo? Podle štěstí, jež bude zářit z jeho lící, a podle radosti, jíž budou jiskřit jeho oči? Ach, vy víte už předem moji odpověď!

Poznáme jej dle ponížení, v němž se zrodí, dle chudičkových plének, v něž bude zahalen, dle prostičkých jeslí, v něž bude položen; poznáme jej, až vyspěje, dle potupy, jíž jej nenávisť zatopí, dle ran a políčků, jimiž jej surová vášeň zneuctí, poznáme jej, až nahý, všecek zkrvavený, trnovou korunou ověňčený, od svých vlastních apoštolů opuštěn a od jednoho z nich dokonce zrazen, viseti bude mezi ne-

bem a zemí na šibeňici kříže! Poznáme jej, až i to srdce jeho kopím probodnou, a pod jeho křížem až státi bude v hoři, jakého lidské srdce až do té chvíle nepoznalo, jeho ubohá, přesvatá Matka!

Ano, poznáme jej a už poznali jsme jej! Je to Ježíš Kristus, pravý Syn boží, svému Oci nebeskému ve všem roven a nekonečně větší všeho, co je velkého na tomto světě.

Drazí moji, to bylo zjevení Boha, nad nímž až dosad svět trne v úžasu. A plných tři a třicet let to zjevení trvalo, plných tři a třicet let dlel vtělený Bůh mezi lidmi a oblažoval srdce těch, kdo měli nevýslovné štěstí býti jeho důvěrníky. S jakou něhou na ně hleděl, s jakou láskou je přáteli svými, miláčky svými a syny svými zval! Jsem jist, že teprve tehdy plně pochopili, co se v těch názvech chvělo božské lásky, když za ně a za všechny lidi dal se přibíjeti na kříž a umíral tiše, beze stesku a bez výčitky nejhroznější smrtí.

Dá se po tom všem ještě něco vyššího čekat? Protestantismus tvrdí, že nikoli. Vzkříšením a nanebevstoupením Kristovým dovršena a uzavřena byla prý řada zjevení Syna božího; žítí bude dále jen ve vzpomínkách lidstva, jemuž nezbyvá, než vzdáti se vši naděje, že by s ním mohlo zůstatí ve spojení ještě jinak, úžeji a důvěrněji, než vírou. Co v tom jiného, drazí moji, než že herese nedovedla pochopit, že ty tisícileté styky člověka s Bohem nemohou přece skončiti tak najednou a docela, a že zapoměla, že Bůh i člověk stejně silně a stejně vytrvale touží po sejítí?

V první své promluvě mluvil jsem k vám o této touze lidského srdce a o jeho hrůze před pouhým pomyslením, že by mohlo býti zapomenuto. Řekl jsem vám, jak památkami se chce udržet v paměti těch, na něž samo myslí každým úderem svým, a jak by, kdyby mohlo, sebe samo se vším svým životem, se vši svou vroucností vložilo do památky, již dává při loučení. Nuže, drazí moji, ač jsem si plně vědom úžasnosti té myšlenky, vyslovuji ji přece s plným přesvědčením a radostným klidem: Ježíš Kristus, vtělený Bůh,

chtěl s námi zůstat až na konec světa; tak nás miloval při vši ubohosti naší, ba právě pro tuto naši ubohost, že Jeho božské lásce nestačilo s Bohem nás smířit, nebesa a všechnu blaženost jejich nám otevřít — ale s námi býti chtěl a náš býti chtěl plně a cele! Co chtěl, to uskutečnil, — a svět má už devatenáct set let tento zázrak moudrosti boží, všemoci boží a lásky boží před svýma očima!

Moudrosti boží přede vším, neboť jen moudrost samého Boha mohla pojmout tuto myšlenku, jež se zcela vymyká lidskému duchu. Vtělením Syna božího byla korunována všechna zjevení, jimiž až dosud Bůh světu svou jsoucnost dokazoval. Šlo o to nyní, aby Syn boží i nadále mezi námi přebýval a přece současně po pravici nebeského svého Otce trůnil. O to šlo, tak vysoce povznést poměr člověka k Bohu, k takové výši povznést všechno jeho náboženství, aby si byl vědom, že sám Bůh žije v středu lidstva, a každý bez rozdílu že se mu blížiti smí se vším, oč prosí, se vším, več doufá, ba i se vším, čeho z té duše želí a co pro lásku k Bohu za každou cenu chtěl odpykat a napravit. A poněvadž není a nemůže býti žádného náboženství bez obětí, o to šlo dále, aby oběť, jež na vrcholu Kalvarie byla přinesena, den co den znovu se opakovala se vši svatostí, jež tehdy z ní zářila, i se všemi zásluhami, jež nám vydobyla. Krev ovšem již na oltářích nepoteče, naše oči neuvidí již Syna člověka svíjeti se v smrtelných křečích na strašlivém kříži — ale týž Beránek boží to bude, jenž den co den na všech katolických oltářích bude obětován, který tehdy na Golgotě zabit byl, jen ještě tišší bude a ještě bezbrannější! Ba, draží moji, šlo ještě o víc — a zamyslí-li se nad tím věřící duše, div že ji zavrať nepojme. Když Kristus na Kalvarii dotrpěl — tělo jeho snáli s kříže, vložili je do hrobu a třetího dne oslaveno vstalo z mrtvých. S oltářů našich však vcházeť má a vcházeť touží do našich srdcí, do našich duší, aby kde kdo z nás, král i žebrák, světec i kajícík věřiti směl a volati směl: „Živ pak jsem již ne já, ale živ jest ve mně Kristus!“
Divte se pak, že z myšlenky takové tryská síly dost,

aby se lidští pouťníci v tomto údolí slzavém hrdinně a vytrvale prodírali všemi jeho trny a všemi jeho úskalími, plni nesmrtelných nadějí a skalopevné víry v nebeskou blaženost.

To všechno chystala Moudrost boží — a proč e d e n í? Drazí moji! Neměl-li už Kristus opustiti zemi, měl-li s námi a v nás zůstatí až na konec věků, bylo vyloučeno, že by tu zůstal v slávě, již ho přiodělo vzkříšení. Kdo z lidí by se odvážil se mu přiblížiti? Žij si sebe ctnostněji, smývej kajícími slzami i sebe menší svoje přestupky, vždy v tvojí duši zůstane leccos, s čím bys neměl odvahy předstoupiti před Krista, vší slávou zářícího jinak, než s chvěním a bázní — a neměl bys jistě síly dost, s plnou důvěrou mu svěřovati všechny své tísně, všechny své potřeby a všechny své touhy. A který kněz byl by smělý dost, aby přiblížil se oltáři, na němž by Spasitel zářil vší velebností svojí?? Ne — bylo třeba, aby Kristus odložil i poslední paprsek své slávy nebeské, před níž lesk samých hvězdných sluncí je stínem a tmou. Čím bude nepatrnější, tím zřejmější bude dobrota jeho a tím mocněji bude vábili všechna pokorná srdce. S k r y j e s e t e d y, více se skryje, víc ještě své božství zahalí, než v samých jeslích učinil. Tam podržel aspoň lidské svoje tělo se vší krásou, již svatost a svrchovaná dokonalost tělu dodává — a přece i při tom na všechny věky zůstane slávou sv. Petra, že dovedl v tom lidském pouze těle samého Boha vytušit a vším ohněm své nadšené duše zvolati: „Ty jsi Kristus, Syn Boha živého!“ Drazí moji, oč vzroste pak záslužnost víry naší, když i ta lidská postava Kristova našim zrakům zmizí, a my Spasitele svého jen a jediné očima své duše budeme v nejsvětější Svátosti hledat a nalézat!

Kristus bude tedy přítomen, způsobami sv. hostie zakryt, ale bude nutno, aby v těch způsobách byl stále a aby se podával za pokrm všem a všudy a to i tehdy, když by se tím vystavoval i největším urážkám. Podle plánu Moudrosti boží najdou svého Spasitele vždy a všude všechny věrné duše, kdykoli přijdou plny úcty a lásky, plny pokory a touhy a po-

kleknou k stolu, jež právě pro ně připravila Láska eucharistická. Ale najdou je i duše jiné, jež přižene k svatostánku jen hořké zklamání, jež se na něj rozpomenou teprve tehdy, když napřed po slově lásky a po slově útěchy marně byly spínaly ruce ke všem a ke všemu na světě! I pro ty tam bude, kdo celá léta proň neměli ani myšlenky jediné, kdo stále hloub a hlouběji zapadali v nízkost a hanbu, až konečně milost boží, tím milosrdnější, čím ty duše byly ubožejší, otevřela oči jejich a dala jim poznati stav jejich svědomí ve vsí jeho hrůze; i pro ně tam bude, až přijdou konečně — po tolika letech po prvé — s palčivou bolestí studu, ale už zároveň s blaživou nadějí v boží lásku! Všichni ho najdou, pro všechny tam bude, ba bude tam, drazí moji, i tehdy, až přijdou nepřátelé jeho, až přijdou, jako kdysi v nočním šeru Jidáš se blížil; i oni Krista ve svatostánku najdou, mlčícího, tichého, bez obrany a bez výčitky i tehdy, když svatokrádeží je, co má býti pramenem spásy a věčného života! Pro všechny tam bude — jedněm ke spáse, druhým k zahynutí — ale pro všechny!

Nelze ani jinak, drazí moji! Kdybychom mysliti měli, že Spasitel v nejsvětější Svátosti jen tehdy je přítomen, když se k němu blíží duše opravdu čistá, anebo aspoň pravou lítostí a úplnou zpovědí opravdu s Bohem smířená, rcete, kdo z nás by se plným právem nemusil děsit, že Kristus s oltáře prchá, kdykoli my se jeho stupňům blížíme? To vše věděla Moudrost boží a už pro své vyvolené ušetřiti nás chtěla té mučivé nejistoty, těch bolestných obav a rozhodla, aby Kristus, vsí své slávy zbavený, znova a znova se vydával v ruce nepřátel, jen aby tím jistěji zůstal majetkem a pokrmem svých věrných.

A skryti se měl do způsob chleba a vína. Mohla ovšem cokoli jiného voliti Moudrost boží — rozhodla se pro to, co tak dobře znázorňuje účel a tajemný smysl nejsvětější Svátosti. Měla konečně pro všechny časy zmizeti z paměti lidské ta doba smutná, kdy člověk rozhněvaný nebe usmiřovat hleděl celými hekatombami zabíjených zvířat, doba, kdy kolem smírných oltářů krev jejich tekla celými

potoky, a dým z těch hořících obětí těžkým mrakem zastíral pohled k nebesům. Co už před celými stáletími krásným symbolem držel v ruce a obětoval král Melchisedech, král pokoje jen dle jména, to zvolila Moudrost boží způsobou svátosti, v níž ukryt měl být Král pokoje pravého, jakého svět ani dát, ani vzítí nemůže. Král pokoje — ale i král chudoby — jak to chápou, že právě ten kousek chleba a několik krupějí vína volí, aby všude i v osadě sebe chudší, našli a měli, čeho třeba k svatému úkonu!

A jak i s jiných hledisk přiléhá ta zvolená způsobu k hlubokému tajemství naší svátosti. Drazí moji! Chléb náš vezdejší čím jiným napřed byl, než drobným zrním, jež rolník svěřuje zemi, když ji byl napřed pečlivě obdělal. Tam to zrní klíčí po celé měsíce a když bylo konečně vzklíčilo a nad brázdou vzrostlo, co všechno ohrožuje jeho život, čemu všemu je vydáno v žáru slunce i v ledovém dechu mrazů. A když všechno přestálo a přetrvalo, když těžkými, plnými klasy dozrálo, požnou je a vymláčené ve mlýnech rozmělní a rozemelou, z ruky do ruky jde, až konečně v žáru ohně změní se v živný chléb, jemuž v poslední příčině děkuje lidstvo ze všeho, čeho v pozemském životě je schopno, a co také opravdu vykonalo! A Spasitel náš? Už v ráji nám jej slíbil Ten, u něhož slovo je zároveň činem, ale skryt zůstal tento čin v klíně celých čtyř tisíc let, předvídan jen věšteckými zraky proroků a horečně očekáván jen ode všech duší dobrých. Zrodil se konečně z Panny přechisté, malým děckem se zrodil, slabým a chudým, a jako všechny jiné děti chudé i On měl vším bohatstvím jen matčinu lásku a vší oporou jen pracovitě ruce svého pěstouna. To byl ještě ukryt zrakům celého světa — plných třicet let tak zůstal ukryt — a vzpomene-li na to my všichni, kdo už Jej známe, kdo už mu ze všeho vnitřního štěstí děkujeme, až trneme nad tím pomyslením, jak to možno bylo, že po plných třicet let ani nejbližší okolí netušilo, jaká to tři srdce bijí pod tou chudou střešou domku Nazaretského! Vystupuje konečně na veřejnost; z úst Jeho zaznívají pravdy, pod jejichž tíží bortí se a řítí tisíci-

leté víry, tisícileté řády, a před jejichž vznešeností nízkost a mrzkost svíjejí se studem. Vzchopily se sice, vyvlékly tu Pravdu věčnou až na vrch hanby a smrti, přibily ji tam na pranýř kříže, zdrtily Krista, jako mlýnské kolo to obilní zrní drtí — ale na konec zděšeny viděly, že se vším tím jen na věčné věky stal chlebem duší a duší pokrmem.

A víno, jež z dozrálých hroznů pod tlakem lisu tryská, zda není tak přiléhavým symbolem té krve převažené, jež při Jeho utrpení zalila celé tělo Jeho a proudem vytryskla z božského srdce Jeho?

Drazí moji, to všechno připravila Moudrost boží — a láska boží? Přemilí moji, je třeba mluvit? Nevíte to vy všichni s blaženou jistotou, jak uvítala tento úžasný plán, všemu jak se podrobila, nedbala ponížení, ba samých svatokrádeží jak se nezděsila, jen aby dokázat mohla, jak je jí lidská duše drahá! A vrchol všeho: právě v tu noc, kdy jedna z těch duší lidských, duše Jidášova, se chystala ji za třicet stříbrných zradit a prodat, rozhodla se splnit všechno, co se v tajemství nejsvětější Svátosti tají.

A konečně, drazí moji, co Moudrost boží vymyslela, co láska boží nadšeně uvítala, to všemoc boží provedla a uskutečnila. Jen všemoc boží — kladu důraz na to — neboť jen ona byla s takovým zázrak. Na všechny námitky nemám jiné a pádnější odpovědi, na všechny pochybnosti nemám určitějšího tvrzení — a proto zase vracím se jen k tomu, co jsem byl už tolikrát řekl: uvěřit v nejsvětější Svátost není možno dříve, dokud se duši v božství Ježíše Krista vši vroucností a vši silou uvěřit nepodařilo! Pak teprve, ale pak tím jasněji rozzáří se všechno, co dosud bylo temné, umlkne, co duši pochybnostmi rozrývalo, a skloní pokorně hlavu, co se v ní pýchou a vzdorem bouřilo!

V.

Drazí moji! Postupuji ve svých promluvách krok za krokem, abych vám tajemství, jichž nejsvětější Svátost je plna, ozářil, pokud dovedu, a pokud vůbec je to možno. Kládl jsem až dosud důraz jen na skutečnou přítomnost Ježíše Krista v nepatrných způsobách chleba a vína, a doufám v Boha, že se mi podařilo vás přesvědčiti, že v myšlence té, byť byla sebe úžasnější, byť všechnu její velikost plně pochopit zůstalo marnou naší touhou, dokud zde na světě žijeme a nepřejdeme z něho v ony říše, kde všechna víra přejde v jasné patření — pravím, že v myšlence té přece není nic, co by Moudrosti boží nebylo svrchovaně důstojno, všemoci boží lehko a snadno, a co by neodpovídalo nevýslovně krásně velikosti Boží a nejkrasším touhám našeho vlastního srdce.

Ale nejsvětější Svátost neznačí jen trvalou přítomnost živého Spasitele v našem středu, byť už toto pomyslení bylo až opojivě krásné, že z ruchu a shonu života, ze všech jeho starostí a bolů, ze všech jeho tvrdostí a nízkostí mohu co chvíli se uchylovat před oltář a že vím, skalopevně vím, u svého Spasitele že jsem, tak blízko Jeho srdci, tak blízko Jeho lásce, a

co na mne hledí z tabernaklu, že je dobrota boží bez mezí, slitování a milosrdenství nekonečné, pokoj a mír a milost, jichž ve světě tak horečně hledám a nikde nenalézám. A přece to lásce boží nestačilo. Nejsvětější Svátost je i obětí, touž obětí, které byly před devatenácti sty lety nebe i země na Kalvarii zděšenými svědky, touž obětí, při níž v strašlivých mukách umíralo srdce vtěleného Boha, ale kvěčné spásce oživovala všechna srdce lidská.

Nejsvětější Svátost obětí! A tu již opět, drazí moji — jako vždy a ve všem — stojí nevěra proti nám se svou negací a se svým pohrdáním. Četl jsem před několika týdny, jaké prý bude příští náboženství lidstva, a tu mezi jiným uvádí jeho vynálezce — anglický chemik — že v budoucím náboženství nebude obětí, obět každá že je stejně nedůstojna i Boha i člověka.

Drazí moji, nic nového v tom není; od dávných dob, kdykoli nevěra útočila na nějakou pravdu naší víry, vždy se tvářila, jako by se chvěla o důstojnost boží a o důstojnost lidskou. Sepněte ruce ke vroucí modlitbě a uslyšíte, jak je to dětinské, domnívat se, že by Bůh, bytost tak vznešená, měl a chtěl se zabývat vašimi drobnými starostmi a vaším hořem, jež v Jeho očích jsou tak malicherny, byť i vám při nich srdce bolestí pukalo. Proste o uzdravení svého dítěte a uslyšíte opět, jak malicherný máte pojem o Bohu, chcete-li, aby všemocí svojí zasáhl a zachránil život, jenž je vám vašeho vlastního života dražší. A bojujte po celý život proti každé nízké myšlence, jež proti vůli vaší vyklíčí v hlavě, proti každému nízkému citu, jenž se náhle zrodí v srdci, bojujte tento svatý boj až do posledního svého vydechnutí, jen abyste měli vědomí, že jste v ničem neurazili Boha, jež tolik milujete — a i na to odpoví nevěra, jakou pošestilostí prý myslit, že by nějaký čin váš uraziti mohl majestát tak vyvýšený, a nějaký dobrý skutek váš že by oslavit mohl Jeho jméno a na zemi rozšířit Jeho slávu.

Drazí moji! Co je to jiného, než snaha, když Boha nelze z těch srdcí lidských přec tak snadno vyrvat,

aspoň zfalšovat představu o něm, odkázat Jej se vši Jeho slávou někam do hlubin nebes, modlu z něho učinit, jíž se netkne ani lidské štěstí, ani lidské zoufalství? Tak si my katolíci Boha nepředstavujeme a tak nepatrnou cenu ani svým duším, ani svým zápasům nepřipisujeme! Je-li Bůh vševědoucí, pak i proto, aby o naší každé prosbě a každé slze věděl; je-li všemohoucí, pak i proto, aby naše prosby vyslyšoval a tíži našich křížů ulehčoval; je-li láskou, pak i proto, aby nás plameny té lásky svojí hřál a posvěcoval!

A vtělením té lásky nejvyšším je obět nejsvětější, tento pomník smrti Páně — *memoriale mortis Domini*! Pomník smrti Páně — ano, drazí moji, ale ve smyslu neskonale vyšším, než jaký mohou všechny lidské pomníky mít. Rekl jsem již v první svojí promluvě, jak je to ke cti každému národu, staví-li pomníky svým slavným mužům, a jakým požehnáním se proň mohou stát, učí-li se dorůstající generace při pohledu na ně ctnostem, jakými ti slavní muži vynikali, lásce, jakou oni ku své otčině hořeli, a obětavosti, s jakou oni pro její svobodu, pro její práva a pro její slávu pracovali. Ale oč jiný je pomník, jenž umírajícímu Synu božím na našich oltářích je vytyčen! Bylo by už mnoho, kdyby nám hořké umučení Kristovo jen připomínal, jako nám je připomíná svatý Jeho kříž. Tisíce duší den co den už by z té pouhé připomínky učily se hrůze před hříchem, jenž tak bolestnou smrtí musil býti smyt, a tisíce duší den co den učily by se lásce k Tomu, jenž za ně a pro ně dobrovolně a tiše umíral. Ale dogma naše mluví jinak, a čemu učí, co nezvratnou, samým Bohem zjevenou pravdou prohlašuje, je tak úžasné, tak to všechny lidské pojmy převyšuje, že nemohlo ani jinak než vzbuditi buď vášnivý odpor a,ž k nenávisti, anebo lásku plnou nadšení.

Drazí moji, Kristus, jednorozený Syn boží, umřel za nás před devatenácti sty lety na hoře Kalvarii, kde Jej na kříž přibily lidský nevděk a lidská pýcha. Umřel, dobrovolně umřel a z lásky umřel, aby usmířil

za nás spravedlnost boží, již usmířiti nemohly a nedovedly, všechny oběti lidské, všechny modlitby lidské a všechno hoře lidské. Tuto základní pravdu vyznává s námi každý, kdo se ještě křesťanem zváti chce; aspoň v tuto pravdu, když byly tolik jiných stejně božských pravd odvrhly, věří s námi všechny sekty křesťanské, které ještě v Kristovo božství věřiti nepřestaly. Ale vše ostatní, co z této základní pravdy církev katolická vyvodila, v co od doby apoštolské již věřila a věřiti kázala, zač její mučedníci mřeli, a z čeho světci její všechnu svou nadlidskou sílu čerpali, — jakou propastí nás to od těch sekt dělí! Nám katolíkům smrtí na Kalvarii projevy božské lásky nejsou zakončeny; chceme-li je vidět, chceme-li i my státi u svého Spasitele, když se za hříchy naše v obět podává nebeskému Otci svému, nemusíme zalétat až v šero dávno uplynulých století, abychom aspoň vzpomínkami vyvolali, nad čím už celé věky dávno zapadly — ne, drazí moji, podle víry naší den co den, znova a znova, na všech oltářích našich po všem světě táž obět se koná, týž Beránek boží znova je zabíjen, týž Syn boží znova je obětován. A jako tehdy na vrchole Kalvarie i na tomto oltáři našem a na všech oltářích celého katolického světa je to obět smíření i chvály i díků i prosby, obět, při níž jako na Golgotě obětí i obětníkem je božský náš Spasitel.

Drazí moji, viděl-li miláček Páně sv. Jan v nebesích Beránka, an stojí mezi starci jako zabitý, a starci jak padli před ním a zpívali píseň novou, že zabit byl a vykoupil nás svou krví Bohu, téhož Beránka, tutéž věčnou lásku pro nás zabitou a pro nás na oltáři obětovanou vidíme očima víry i my, jen ještě více dojíká, jen svým tajemným mlčením ještě účinněji k věřícímu srdci mluví.

Béře-li Jej kněz do svých rukou, klade-li Jej do našich rozechvěných rtů, plni jistoty, bez bázně, že se klameme, smíme volati s knězem: „Ejhle Beránek boží, ejhle, který snímá hříchy světa!“ Ne, drazí moji, nám není třeba záviděti Janu apoštolovi a Maří Magdaleně toho nevýslovného štěstí, že směli stát pod křížem na hoře Gol-

gotě a spolutrpěti s Ježíšem umírajícím — a byť se to zdálo snad i myšlenkou smělou až k rouhání, smím to říci a plným právem říci, že s Matkou boží sedmibolestnou i my můžeme den co den obětovati Bohu Syna Jeho jednorozeného, jako ona Jej obětovala v oné chvíli hoře, nad něž hroznějšího žádné mateřské srdce nepocítilo.

Nejsv. Svátost je obět a jako obět je centrem a je korunou vši naší bohoslužby. A tu se již přirozeně ocitám u námitky, kterou herese naší církvi dělá po celá staletí. Nemá mše svaté, zrušila ji a zrušila ji proto, že prý je na úkor Kristovu kříž! Kristus, vtělený Bůh za nás umřel, a smrtí Jeho vykoupení lidstva pro všechny věky dokonáno, a je prý snižováním neskončených zásluh Jeho smrti, je prý lišíšnou nedůvěrou v trvalé její účinky, chtějí denní mši sv. jaksi doplňovat, co oběti na Kalvarii, jediné a poslední oběti pro všechny časy, chybělo.

Drazí moji, vytykáti církvi katolické snižování zásluh Kristových — rcete sami, je to možno, je to spravedливо? Vás se na to tážu především, kteří jste vnikli hlouběji v její učení, v jejího ducha a jmenovitě v její lásku k Ježíši Kristu.

Nám katolíkům prý se nezdála dostatečnou sama smrt vtěleného Boha na usmíření spravedlnosti boží, nám, kterým církev přece už od útlého mládí vštěpovala v duše skalopevnou víru v Kristovo božství, kterým s nadšencou výmluvností dokazovala, že každé Jeho slovo, každý krok a každý čin mají neskončenou cenu, a jediná krůpěj Jeho krve, jediná Jeho slza že by byly stačily na vykoupení lidstva všech světů. Líbáme-li v nezměrné úctě svatý Jeho kříž, tiskneme-li rty své ve svaté Jeho rány, rozjímáme-li s hlubokými dojmy znova a znova o vši té hrůze Jeho křížové cesty, o vši té potupě a bolesti Jeho hořkého utrpení a o vši té strašlivé muce Jeho smrti, vy víte, drazí, že jen proto, poněvadž jsme hluboce přesvědčeni, tomu všemu že se podrobil, jen aby zvýšil důkazy své lásky, jen aby pro všechny věky

měl člověk před očima, jak jej Spasitel dovedl milovat.

Dovolávají se proti nám s velikým důrazem sv. Pavla, jenž v epistoletě k Židům píše o Spasiteli, „že nepotřebuje na každý den jako kněží nejprve za své hříchy oběti konati, potom za hříchy lidu — neboť to učinil jednou, sebe samého obětovav.“ A týž sv. Pavel dále píše: „Jednou obětí učinil navždy dokonalými ty, kteříž posvěceni jsou.“ Drazí moji, i katolická církev ta slova zná, a vy víte dobře, čím je jí sv. Pavel. Zná slova jeho a proto dobře ví, že jimi ten velký apoštol jen křesťanský oltář stavěl proti oltářům židovským a pohanským a neposkvrněnou božskou obětí Kristovu proti malomocným obětím jejich, obětím, jichž krev denně s oltářů marně stékala a Boha usmířit a lidstvu nebe opět otevřít nemohla a nedovedla. Jen jásavé přesvědčení z těch slov Pavlových mluví, že přesvatá ta oběť, jediná oběť Boha v pravdě důstojná, oběť, na kterou čtyři tisíce let marně čekaly, po níž k nesečtení šlechetných duší židovských i pohanských marně volalo, byla konečně přinesena, na krvavém kříži Golgotském že byla dokonána, a smír člověka s Bohem, spojení země s nebesy že byly trvale obnoveny. Totéž, co my, věřil o nejsv. oběti i sv. Pavel, jen nezměrně vyšší bylo jeho nadšení, s nímž Krista ukřižovaného a Krista svátostního po všem světě hlásal, za Něj radostně ze žaláře do žaláře vláčet se dával, až konečně pro svou věrnost k Němu na popravišti mečem byl sťat. V jednu jedinou oběť, čistou a neposkvrněnou věřil i on jako v ni věříme my, oběť, která krvavým způsobem jen jedinkráte na vrchu Golgoty byla přinesena a dílo vykoupení trvale a plně dokonala. Ale s námi i sv. Pavel věřil a ústy i vším životem svým radostně vyznával, že táž oběť, ale nekrvavá — trvá až posud a den co den na všech katolických oltářích a ode všech katolických kněží znova a znova se přináší a se všemi svými nezměrnými zásluhami, se vším svým nepřeborným proudem milostí jednotlivým duším lidským se přivlast-

ňuje. Drazí moji, tak a ne jinak zní katolická pravda: srovnajte s ní, z čeho nás herese obviňuje, a uvidíte opět, s jak malou loyálností, s jak malou svědomitostí se proti našim nejzákladnějším dogmatům bojuje. Ne — naše mše sv. není obětí novou, která by teprve nahražovati měla, čeho se krvavé oběti na Kalvarii nedostávalo; není výrazem nedůvěry v nepřeberné zásluhy Kristovy; není lidským, malicherným pokusem, doplňovat, co se samému ukřižovanému Bohu provésti nezdařilo, ale jest a až na konec světa zůstane touž obětí, kterou Kristus jen jedenkrát přinesl ve svém těle lidském a to v mukách, nad nimiž nebe i země se zděsily, a při nichž jen srdce lidská kamene tvrdšími zůstala — ale kterou pro nás a za nás denně a všude přináší ve svém těle mystickém, ve svém těle oslaveném a přece v ponížení, jemuž se nevěra rouhá, ale před nímž věřící srdce s tím větší úctou a s tím vroucnější láskou na kolena padají.

Drazí moji, je v tom všem jen nové opět tajemství nejsvětější Svátosti naší, jež je tajemství tak plná — ale v tajemství tom je přece tolik světla, tolik útěchy a tolik štěstí, že kdo jednou v ně dovedl uvěřiti, plně a živě uvěřiti, do posledního dechu zůstane k Ježíši Kristu přimknut.

Do jaké nezměrné výše vyzdvižena je na jednou lidská bohoslužba! Jak před ní bledne, jak před ní mizí všechno, k čemu se i nejkulturnější národové pohanští dovedli povznést, a jak je malomocné, čím i židovský národ svého pravého Boha uctíli hleděl! Kristus-Hostie, Kristus-Obět v rukou našich kněží, ve svatostáncích našich oltářů, a jak příště vyložím, a co vy všichni plni štěstí už dávno víte a radostně vyznáváte — Kristus-Hostie i ve vašich srdcích!

Drazí moji, začínáte již rozuměti, čím je katolický oltář? A proč jej vyzdobujeme, jak jenom obětavá víra vyzdobovat umí, a proč k němu chvátáme, jak jenom pravá láska chvátá? Ale chápete především — neboť na tom záleží všechno — chápete plně, že by marno bylo, kdybychom naň snesli všechny skvosty, jež země chová, a kolem něho kdy-

bychom zvedali a spínali ruce k prosbě sebe horoucnější — i to že by marno bylo, kdyby s námi prosila nevinná srdce dítek, čisté duše neposkvrněného mládí, všechna bolest, jež bičuje muže v úporném životním boji, a všechno hoře, jež mučívá ženy, korunou mateřství věnčené, — marno že by všechno bylo, i kdyby s námi před oltářem stálo a s námi k Bohu se modlilo všechno, co v lidstvu je dobré a čisté, ušlechtilé a velké — nebýti Krista-Hostie, nebýti Krista-Oběti, jenž s námi a za nás Bohu na oltáři se podává? Drazí moji, vždyť přece i ve starozákonním světě, židovském i pohanském, byly děti plně neporušené čistoty, byli jinoši a dívky, vyrůstající ke cti rodičům a na radost a slávu svojí otčiny, byli tam muži poctivých rukou a poctivých srdcí a byly ženy všech obětí velkých schopné — a přece jakou pravdu, slavného jeho jména věru důstojnou, vyslovil Homér, že prosby lidské jsou postavy plné smutku a ponížení, jež jdou světem tichým, váhavým krokem a se zraky k zemi sklopenými! Přátelé moji, jsou-li naše modlitby tak zcela jiné, jsou-li silny důvěrou, radostny nadějí a nesou-li se smělym a rychlým letem až k samému trůnu Božímu, jen tím je to možno, že Kristus-Hostie jim odvahy i zásluhy dodává.

Znovu se proto tážu: Začínáte už rozuměti katolickému oltáři a byt byl tak chudý, jako byl oltář, na němž sv. Petr v římských katakombách obětoval, a tak prostý jako oltář, na němž až podnes missionář v africké poušti svou mši sv. slouží? Přemýšleli jste už kdy o tom, kam až sepjaté naše ruce lidské dosáhnou, jak mile obětí nejsv. jsou podepřeny? Vnikli jste už rozumem i srdcem tak hluboko v samu podstatu naší sv. víry, že mi porozumíte, že v tom pohoršlivého nadsazování viděti nebudete, řeknu-li, že sahají až v samo nebe, že dosahují až v muka očistcová a že milost a požehnání rozšívají po všem světě širém? Drazí moji, jsem si plně vědom dosahu svých slov, ale vím zároveň, že jsou opřena tisíciletou vírou sv. církve naší a že všem v pravdě velikým katolickým duším byla po všechna staletí pramenem síly a radostné, neochvějné naděje.

A ž v s a m o n e b e, jsem pravil, kam nejsv. obět zanáší radost a štěstí. Rozumějte mi dobře, drazí moji; víme všichni, že vyvolenci Boží pro všechnu věčnost už dosáhli plné blaženosti, již netřeba zvýšení a jež ničím už nemůže býti oslabena. Ale my katolíci pevně věříme v obcování svatých a blaživou jistotu máme, že mezi nebem a zemí není propast k nepřeklenutí, a ti, již nás tam předešli s korunami slávy a s palmami vítězství, že zůstávají s námi ve stycích plných soucitné lásky a všemohoucnost Boží, jako v zrcadle že vidí naše potřeby, slyší naše prosby a orodují za nás, jak jen taková srdce orodovati umějí. O č m o c n ě j š í j e v š a k p ř í m l u v a j e j i c h, když s oltáře našeho sám božský Spasitel za nás a s námi prosí! Co všechno ti světci na dobrotivém srdci Božím vyprosí, když takový Prostředník se s nimi spojuje! Oč štědrěji bude proudit milost Boží s nebe v lidské duše, co nových duší získá se tím Bohu, a kolik nových ctitelů přibude na zemi těm, již každému věřícímu srdci zůstanou zářivými vzory! Smím tedy říci, že v samo nebe nejsv. obět mešní vnáší radost a štěstí — ono štěstí, již pocíťují svatí Boží, mohou-li více vyprositi těm, jejichž těžké zápasy sami kdysi prožívali a o jejichž spásu tolik usilují!

A sahá ta obět mešní i v m u k a o č i s t c o v á. Drazí moji, této víry si pevně chraňte ve svých srdcích; nebude jediného mezi vámi, jenž by dřív či později té víry neměl třeba, nechce-li, aby jej bolest nad ztrátou drahé mu bytosti zdrtila a zmučila. Věřícímu katolíku otázka smrti je vždy a p o k a ž d é o t á z k o u v ě č n é s p á s y, a byť miloval sebe něžněji a sebe upřímněji, nad čerstvým hrobem své matky, své ženy a svého dítěte stávat bude vždy s bolestnou touhou, aby temnotami hrobu proniknouti mohl a zvěděl, došla-li jejich duše opravdu už věčného míru a věčné slávy. Zná lásku Boží, ale zná i Spravedlnost Boží — a proto tak často a proto tak vroucně spínává ruce a modlí se za svoje miláčky zesnulé. Nuže, drazí moji, právě taková věřící duše plně mi dnes porozumí, co vše je v tom; smím-li říci, že obět mešní i duším zemřelých může

být přivlastněna, a všechny zásluhy její a všechny milosti její že jim mohou býti přičteny. Drazí moji, oč smutnější by byly naše hřbitovy, jak strašlivými propastmi zdály by se nám jejich hroby, nebýti oběti mešní, při níž církev den co den všech zesnulých věrně vzpomíná a za všechny prosí a se modlí.

Mohl-li již Makkabejský plným právem říci: „Svatá a spasitelná je myšlenka, za mrtvé se modlití,“ jak nekonečně vzroste naše důvěra v sílu její a účinnost její, pomyslíme-li, že za jejich spásu samého Krista nabízíme Bohu oběti. Opakuji, drazí moji, přimknete se k této víře vší svojí duší; dříve či později teprve zažijete, co z ní dovede vyprýštit útěchy pro srdce, pro něž všecken svět už žádné útěchy nemá!

V samo nebe sahá, v muka očišcová úlevu vnáší — a po všem světě proudy milostí a proudy požehnání šíří. Drazí moji, jestliže kdy, dnes je věru na čase, abychom to pochopili. Slyšíte ode všad, jak prý konečně docíleno, že se naše chrámy prázdní; co prý to stálo práce, než bylo možno radostně konstatovat, že už i drobný lid se vymanil z područí církve a v neděli a ve svátek na vše jiné myslí, než aby mši sv. byl přítomen. Nuže, drazí, nelze popřít, že toho opravdu bylo docíleno. Je na tisíce rodin v naší Praze, zámožných i chudých, v nichž nikoho už ani nenapadne, že by v neděle a svátky měli povinnosti k Bohu, a že slyšeti v ty dni celou mši sv., slyšeti ji s pozorností plnou úcty a se zbožností plnou vroucnosti je povinností nejpřednější. A je takových rodin na tisíce už i po našem venkově, kde ten zjev jen proto více bolí, že je nápadnější a že se ještě příkřeji liší od dob teprve nedávno minulých. Ale, drazí moji, je opravdu tolik příčin se z toho radovat? Je náhrada, jež se lidu za obět nejsv. skýtá, opravdu náhradou? Heslo nedělního a to úplného klidu stalo se heslem všeobecným, a já neváhám prohlásiti, že není hned tak hesla, jež by bylo oprávněnější a spravedlivější. Z té duše přeji, aby zvítězilo, na celé čáře zví-

těžilo, a aby v brzku nebylo továrny, nebylo úřadu a nebylo obchodu, v němž by toho svatého práva zřízců a zaměstnaných nebylo šetřeno co nejpoctivěji. Ale stačí opravdu v neděli jen od práce odpočívat? Nemělo by s tím větším důrazem hlášáno být i to druhé, neskonale větší právo lidu, neděli a svátky světit? Zapomíná se až příliš, že plnění neb neplnění církevních příkazů není jen otázkou čistě náboženskou, ale že je zároveň i otázkou sociální, otázkou ethickou, otázkou, na jejímž správném rozřešení závisí rozkvět neb úpadek národa.

Drazí moji, nerad slyším, když ať už s kazatelen anebo v tisku líčí se lidé, kdo nemají štěstí, moci plně a silně věřit v božského Spasitele, jakoby byli vši špatnosti plni; není to prostě pravda, a každý, kdo má širší životní rozhled, kdo klidně a spravedlivě chce a dovede soudit, jistě mi plně přisvědčí. Víra, hluboká a osvícená víra je a zůstane zvláštní milostí Boží, o níž nutno pokorně a vytrvale prosit, po níž třeba poctivě a dychtivě toužit a především — jejíchž důsledků, t. j. jejíchž povinností nesmí se pak lekat ani samoláska naše ani smyslnost naše. Věřte, drazí, je v celku málo těch, kdo z poctivého přesvědčení a ne pro bídný groš ubíjejí víru slovem a tiskem a připraví-li něčí srdce o tu Boží pravdu, opravdu se domnívají, že tím lidstvu slouží. Nesmírná většina ostatních, — a je úžasno kolikrát, kdo k té většině patří, neví prostě, že hojinka strávená v den Bohu zasvěcený před Jeho oltářem, že chvíle, při níž rodina celá vši vroucností své duše je zbožným svědkem nekrvavé oběti na oltáři přinášené, znamená pro vnitřní štěstí této rodiny, pro její mír, ba přechasto i pro její blahobyť neskonale více než povrchní mysl tuší. Neví to prostě, protože nepřemýšlí. Opakuji, nepřemýšlí, sic bych ani pochopit nemohl, jak možno milovat své dítě a nevést ho k tomu, ba dokonce mu i bránit, aby tady, při oběti nejsv. neděli co neděli za sebe i za ně modlilo se k Spasiteli vši čistotou svého dětského srdce a učilo se znenáhla milovat pravdy, nad něž čistších a vyšších svět ne-

poznal. Nepřemýšlí, sic by klidni nemohli zůstat, vidí-li, jak dorůstajícím jejich dětem cesta do chrámu zvolna travou zarůstá, a jak stále cizejší je jim Ten, jenž jediný svou všemocnou rukou jich smutného scestí dovede uchránit. Nepřemýšlí a nevědí proto, že by společná návštěva mše sv. všemu jejich rodinnému životu nových dodala myšlenek, plných smířlivosti, vzájemného porozumění, ochotné a trpělivé obětavosti, a že leccos, co znenáhla mezi nimi propastí se šíří, překlenul by lehčeji, než tušit mohou, Spasitelův obětní stůl. A přijde-li už stáří se všemi svými stíny a chladem, obtížemi a kříži, ubohý každý, komu před oltářem Božím nerozjasňují se v duši obzory věčnosti, plné nesmrtelných nadějí.

Chrámy naše se prázdní — ano, předrazí moji, ale radovat se z toho, pomáhat k tomu, urychlovat to, to věru neznamená milovat člověka, mít porozumění pro jeho vyšší potřeby a mít soucitné srdce s jeho strastmi a svízeli. Kostelu odvykat znamená vždy a všude přivykat leccěmus, co není ani ke cti národu, ani na jeho prospěch!

Jak bude dále, nevím, drazí moji, — jen to vím, že, co Boží je, zahynout nemůže; jen to vím a z plné duše to vyslovuji: i kdyby církve se svou obětí nejsv. zas se uchýlit musila do nových katakomb, celý rozdíl bude pouze v tom, že její oltář o několik metrů bude hlouběji pod zemí — ale centrem všeho života náboženského zůstane i tehdy; obět nejsvětější, obět pravá a skutečná i tehdy na něm bude přinášena, a až jednou při soudě Božím pravé dějiny lidstva a pravé dějiny lidského srdce budou odhaleny — teprve tehdy bude zřejmo, co trestů Božích od lidstva ta obět odvrátila a co milostí a požehnání světem rozsela!

VI.

Drazí moji, připadá mi, když s vámi v těchto krásných hodinách o nejsv. Svátosti rozjímám, jako bychom stoupali společně na strmou, nebetyčnou horu. Čím výše stoupáme, tím jasněji kolem nás, tím širší jsou rozhledy, tím nádhernější se otvírají obzory, a srdce naše nedočkavě buší radostnou předtuchou, jak bude as, až poslední mlhy zmizejí, poslední překážky budou překonány, a oči v blaženém vytržení až se zahledí v té nejsv. Svátosti plný význam a plnou krásu.

Minulou neděli jsem dovozoval, že nejsv. Svátost je zároveň obětí, touž obětí, kterou Kristus na Kalvarii přinesl se vši svatostí tehdy z ní zářící, se všemi zásluhami tehdy z ní prýšticími, jen nekrvavý že je způsob, jímž se nyní na oltářích Bohu přináší. A dnes, drazí moji, dnes již dostupuji samého vrcholu, dnes již se chystám vysloviti poslední a nejvyšší slovo tohoto tajemství, a slovo to zní, že se nám Kristus Spasitel podává ve Svátosti nejsvětější za pokrm, svým tělem pravým a svou krví předrahou že nás živí a sytí k životu věčnému.

A důvodu pro to zas nemám jiného než slova Ježíše Krista: „Tělo mé v pravdě jest pokrm, a krev má v pravdě je nápoj. Kdo jí mé tělo a pije mou krev, ve mně přebývá

a já v něm. Nebudete-li jísti těla Syna člověka a píti Jeho krve, nebudete míti života v sobě.“ A důvodů dalších nemám, než tisíciletou historii katolické církve a to již od prvních, apoštolských jejích počátků. Dvakrát jsem prožíval to radostné štěstí, procházeti se chodbami římských katakomb.

Předrazí moji, jakým hlubokým dojmem chví se tam věřící duše, jak živě, jasně a určité vyvstává před ní všechna ta velká naše minulost a jakou nezdolnou apologií, jakou žulovou obranou církve je tam každý hrob, jenž kryje mučedníka, a každý nápis, jenž té mučednické víry je objasněním a dokladem. Se všemi dogmaty našimi se tam setkáte, ať již znázorněnými symbolickou kresbou, anebo vyslovenými zbožnou nějakou průpovědí — s dogmatem eucharistickým však nejčastěji! Co tu názvů pro ně a co z těch názvů všech mluví úcty a lásky.

„Stůl Páně, stůl mystický a svatý, božská hostina, chléb Boží, chléb Páně, chléb nebeský, kalich života, kalich spásy, přesvaté tělo Kristovo, předrahá krev, krev Kristova, spojení, svaté spojení, svaté přijímání . . .“

Drazí moji, s důrazem opakují: to všechno v katakombách, tedy z dob Petrových, z dob apoštolů, z prvních dnů katolické církve! A vzpomínáte v těch křivolakých temných chodbách, kolikrát tam vrazila vražedná ruka pohanská a od stolu Božího, od stolu eucharistického vyvlékala a v žaláře vrhala a na popraviště hnala děti i starce, dívky i muže, a co ďábelských pomluv bylo vymyšleno, jen aby podpálili všechny nízké vášně luzy, jen aby aspoň na oko ospravedlnili všechnu bezcitnost císařů a jen aby zneuctili tyto hody lásky, tak nadlidsky čisté a tak nadlidsky vznešené.

Stůl Páně — stůl Eucharistický! Předrazí moji, jsou různé milé stoly, na něž vzpomínáme s láskou anebo s úctou. Čím starší jste, tím častěji zalétáte vzpomínkami ke stolu, u něhož jste sedávali se svými rodiči. O leccos vás snad život připravil — této vzpomínky vám však z duše jistě nevyrvál, ba čím

hojnější a bolestnější jsou vaše životní zkušenosti, tím je ta vzpomínka živější a dojemnější. A jsou stoly jiné, slavnostní, královské stoly, k nimž jen vyvoleným dopřáno je zasedat, a kdo k nim pozván, zasedá pln úcty a šťastné hrlosti.

Nade všemi však nekonečně výše stojí stůl Páně, k němuž nesedáme, ale přiklekáme, stůl, k němuž se blížíme se sepjatýma rukama, sklopenýma očima a se srdcem, jež bije hlubokou vírou a blaženou láskou.

A k čemu ten stůl a ten božský pokrm na něm? Drazí moji, není života, jemuž by nebylo třeba potravy, a čím vyššího řádu ten život, tím vyššího druhu jeho potrava býti musí. A je svrchovaně zajímavé při světle vědy vnikati v ty úžasné zázraky, jež Bůh v přírodě nakupil, aby organický její život udržoval a rozmnožoval. Vezměte prosté obilní stéblo, zamyslete se nad ním, zavolejte vědu ku pomoci a užasnete, jak si svými slaboučkými kořínky v úrodné prsti hledá a neomylně vybírá, čeho třeba člověku ke tvoření kostí, k sesílení nervů, k čistotě a bohatosti krve, a když bylo vsálo, čeho třeba, jak to ve svém dozrálém zrnu slučuje v tak dokonalém poměru, že by to úměrněji sebe slavnější chemik sloučiti nedovedl. A požije-li zdravé tělo, ať tělo živočicha či tělo lidské tuto potravu, jakými tajemnými procesy rozlučují se ty jednotlivé prvky, jak bezpečně vnikají v příslušné orgány, a tělo samo žije, roste, mohutní a sílí a je plně s úkol, jež mu určila Prozřetelnost.

Tolik zázraků už pro pouhé tělo — což bude drazí, jde-li o samu duši! A my všichni bez rozdílu jsme pevně přesvědčeni, že nejsme jen tělem; z nás ani jediný jistě se nedá snížit na úroveň, na kterou by člověka hrubý materialismus snížit chtěl; při vši své slabosti, při všech těch bédách, jež nás k zemi srážejí a tak nevýslovně kolikrát mučí, víme to a bezpečně víme, že je v nás duše nesmrtelná. A duše ta má touhy, jimž nestačí rozměry tohoto světa, má myšlenky a city, pro něž země nemá ani porozumění ani ukojení. I život té duše musí býti rozvíjen a

živen — a čím chcete živiti bytost, jež není z tohoto světa a není pro tento svět?

Zahrňte ji slávou, bohatstvím a rozkošemi — co je to všechno pro její nesmrtelnost? Odhalte před ní všechny poklady lidského vědění, strhněte před ní všechny závoje s tajů a záhad všehomíra, zpívejte ji vši krásou, jež z umění září — přesvědčíte se, jak tím mocněji toužiti bude po pravdě nekonečné a po kráse věčné. Ach, jen Bůh je velký dost, aby ztišil a zkojil její touhy — a jaké štěstí pro nás, že smíme věřit a smíme volat, že Bůh to chtěl: „Vezměte a jezte, totoť jest tělo mé!“

Bůh pokrmem člověka, Stvořitel potravou tvora, Nekonečný a Věčný chlebem bytostí, jež dnes se rodí a zítra umírá! Drazí moji, není to nepoměr, jenž sám o sobě je už důkazem nemožnosti? Což už ze života fysického není známo, že potrava musí býti úměrna organismu, a že právě v tom staví věda lékařská své nejskvělejší triumfy, právě tím že zachraňuje životy sebe slabší a zvolna, krok za krokem otužuje a sesiluje organismy sebe útlejší, že dovede přesně stanovit, čím směji býti živeny a jaké potravě zvolna navykány?

Drazí moji, místo vši odpovědi pravím vám prostě: Zahleďte se na sv. hostii, a rázem v á m vše bude jasno! Bůh vševědoucí ještě lépe než my změřil naši slabost a nedal se nám proto pokrmem taký, jaký byl na hoře Tábor ve chvíli proměnění a na hoře Olivetské v hodinu nanebevstoupení. Co bychom si byli také počali s potravou tak slavnou my všichni bez rozdílu, nejen chudí a malí, ale všichni, byť svět na nás navěsil sebe více titulů a vystlal životní cestu naši sebe skvělejšími květy. Ve chvíli, kdy přiklekáme ke stolu Páně, umlká v duši naší všechno, čím nám lichotil svět, a čím nám pochlebovala samoláska, a my začínáme chápat, že to, čím Kristus živiti chtěl duše naše, musilo býti dosti vznešené pro jejich nesmrtelnost, ale zároveň i dosti něžné a prosté pro jejich ubohost. —

A věda při svém studiu lidské potravy odkryla jiné ještě zázraky. Buď si

sebe pyšnější na svou inteligenci, pravdou zůstaně, že by hynula a zakrňovala, kdyby jí tělesná potrava, zdánlivě tak inferiorní a tvého ducha nedůstojná, nevracela den ze dne nových a svěžích sil. Ba jsou dokonce potravy, jež i více činí: nejen že sil dodávají, ale rozveselují i naši duši, dodávají vtípu a bystrosti našemu rozumu, zvyšují a oživují naši obrazotvornost. A přece, draží, byť sebe výše stoupala zázračná síla, již Bůh ukryl v potravě tělesné, do jedné říše přece nevniká: do říše povinnosti, ctnosti, pokory, čistoty, sebezapření, do té říše duše, do níž bohužel tím častěji za to vniká skleslost, zmalátnělost, a jež proto musí být posílena, vzpružena a oživena potravou stejně božskou jako je sama. A proto volá Kristus: „Vezměte a jezte — totoť je tělo mé,“ totéž tělo, které po 33 let žilo zde na zemi v pokorě, poslušnosti, čistotě a milosrdné lásce — vezměte a jezte a buďte i vy cudní, dobří, svatí a milujte Boha i lidi, jako je miloval Ten, jenž je vaším pokrmem.

To je Eucharistie, jak na ni pohlíží osvícená, věřící katolická duše! Co jí pak namítnete, čím pak otřesete touto její vírou? Necítíte, že vám na všechny vaše námítky jásavě odpoví: Věřím v božský původ své bytosti, jako vy věříte v její část pozemskou. Jím tělo Kristovo, jako vy jíte chléb vezdejší, piji přesvatou Jeho krev, jako vy pijete víno z révy. Bez potravy lidské vy byste nebyli lidmi, a my bez Eucharistie bychom nebyli katolíky. Nedovedu vám plně vyložit, jak se sv. přijímáním oživuje v duši ctnost každého druhu, ale ani vy, mi plně povědětí nedovedete, jak trochu obilního zrna, jak několika krůpějemi vína živí se a obrozuje intelligence vašeho ducha. Jsme na tom stejně, a já jsem jist, že nenamítnete nic proti mému božskému pokrmu, co bych nemohl já obrátiti proti vaší potravě tělesné. Plným právem volati smím: Žiji z Ježíše Krista jako svým tělem žiji z přírody; živím se ze země a živím se nebem; v zemi mě pochovají a do nebe přijdu! —

Draží moji, dobře vím, že už od dob Voltaire-

ových nevěra nazývala absurdností tu představu, že by člověk Boha požíval. A přece ne absurdní, ale nezměrně vznešené je to pomýšlení! Už v pojmu jísti je více skryto než mnohý tuší. Je v tom přiznání, že při vši svojí skutečné anebo domnělé velikosti nemáme principu života sami v sobě, a že dva tři dni nejíst znamenalo by konec všech našich prací, vši naší prospěšnosti a vši naší existence. Jím-li, co jiného tím vyznávám, než základní dogma, že jsem pouhý tvor, slabý a pomíjející, tvor, jehož život a života toho všechna užitečnost je podmíněna denní skývou vezdejšího chleba.

Ale požívat Boha — jaká vznešenost! Věřím-li v božství Ježíše Krista a vím-li, že tento Bůh všemocný své vlastní tělo přesvaté mi nabízí pokrmem, jak je mi rázem jasna všechna velikost mé duše! Co jiného je v tom, než že se ten všemohoucí Kristus po všem světě marně rozhlížel, ani v nádheře hvězd, ani v pokladech země nic že nenašel, co by mojí lidské duše bylo dosti důstojno — a proto dal probodnout své božské Srdce a ke všem příštím věkům a ke všem příštím duším zavolal: „Vezměte a jezte, totoť jest tělo mé — totoť jest krev má!“

Drazí moji, tělo Kristovo pokrmem duše mé, krev Jeho přesvatá nápojem jejím — rcete, dá se vytušit, dá se vylíčit, co všechno v té duši způsobí, co v ní vyvolá a k jaké výši dobra a ctnosti ji zvedne, bude-li pokrmu takového hodna? A o to tu jde, předrazí moji, o to především! Co platen pokrm sebe sílivější, když už tělo dodýchalo? A v duši naší, je-li těžkým hříchem zneuctěna, je-li smrtelným proviněním duchovně zabita, jak možno čekati, že by požehnaní přineslo, co bylo pokrmu přesvatého tak smělym zneuctěním! „Kdo jí a pije nehodně, odsouzení sobě jí a pije“, drazí moji, ta slova sv. Pavla se vším svým vážným obsahem měla by v pamětech našich zůstatí vryta pro celý život náš! Ne — pro mrtvolý není ten božský pokrm a proto nelze jinak: první krok k Ježíši Kristu musí být vykoupěn obětí, cesta ke stolu Páně musí vésti

na před zpovědníci. Je nutno, nezbytně nutno, zamyslet se vážně nad svým dosavadním životem, nad každou myšlenkou, nad každým citem, nad každým činem. Je nutno, nezbytně nutno, utlumit v sobě hlas sebelásky a přísnými očima soudce zahledět se v sama sebe a ptá se, jaký byl náš poměr k Bohu, jaká byla naše spravedlnost a láska k bližnímu, a čemu žilo a pro co bilo každým svým úderem naše srdce.

A lítost, velká, svatá lítost, jež nesnižuje, ale povznáší, nezneuctuje, ale posvěcuje, nežene k zoufalství, ale obzory plné velkých, svatých nadějí otevírá, musí zaplavit duši naši, musí ji sevřít bolestí, jež uzdravuje, zmučit ji plameny, jež očišťují, a dohnat nás musí až k nohám zpovědníka, v jehož mlčelivé srdce na věčné věky pohrbíme, co nás bylo tolik nedůstojno a co nás od božského Spasitele snad po celá léta dělilo! Drazí moji, tento první krok je těžký — nezapírám, ale je nutný, nemá-li konečná spása naší duše býti ztracena, a je-li s pomocí Boží přece učiněn, vše ostatní jak je pak snadno, a ve všem ostatním co je pak štěstí! Drazí moji, nejsvětější Svátost není pro duše mrtvé, není pro duše vši nízkostí zneuctěné, ale tím více a tím vydatněji je pro duše nemocné a slabé. A kdo z nás k nim nepatří, kdo z nás, kteří častěji a poctivě se zpovídáme, neví a s bolestným zahanbením necítí, jak upřímně sic při zpovědi slibujeme a jak často a jak snadno opět klesáme! A přece smím říci, že v tom není opravdové zloby, není v tom vědomého a úmyslného zrazování Boha; zůstalo prostě i po úplné a poctivé zpovědi dosti zlého kvasu v duši, nebylo posud z kořene vyplněno a vytrháno, z čeho hřích dříve klíčil, nebyly udušeny i poslední jiskry, jež dříve tolikrát zhoubným požárem vzplanuly. Tím více tedy třeba u stolu Páně načerpávati sil, zvykati dobrou, rozohňovati se k lásce, jež jediná k tomu dennímu boji proti hříchu dá vytrvalosti dost a dosti nadšení.

A tu, drazí moji, s jak vděčnou radostí a s jak nadšenou úctou musím vzpomenouti nyní jeho s v. Otce, jenž svým dekretem o častém svatém přijímání

vyslovil, co už dávno mělo být vysloveno! Vzpomínám, jak jsme všichni byli přímo vychováváni v bázni před Eucharistií, a jak právě svědomité duše při vši své vroucí touze po ní se stolu Páně raději vyhýbaly, jen aby se nehodného přijímání uchránily. Co krásy tedy a co útěchy v myšlence, že nejvyšší autorita v duchovním životě, že viditelný náměstek Ježíše Krista k nám ke všem volá, abychom odvrhli bázeň, strášili se sebe nedůvěru a znova a znova přistupovali k stolu, při němž Bůh sám jest naším pokrmem. Jak to pochopuji, že nynějšího sv. Otce zvou papežem Eucharistie, jenž v ní a jedině v ní vidí možnost a záruku obrození všeho křesťanského života a zachránění duší.

Porozuměl sv. Otec, co božské lásky chvělo se ve slovech Spasitelových, když po svém vzkříšení stanul náhle mezi učenníky a volal: „Ego sum — nolite timere. — Jáť to jsem, nebojte se!“ A ví sv. Otec, že týmiž slovy a s toužou láskou i k nám ke všem volá Spasitel svátostní: Nebojte se, jáť to jsem, který třtiny malomocné nedolomí, doutnajícího knotu neuhasí, jáť to jsem, jenž nepřišel k zdravým, ale nemocným! Ne, draží moji, není prostě pravda, že by jen pro duše andělsky čisté byl prostřen tento nebeský stůl; to tvrdit, znamenalo by neznat Lásky boží a nemít tušení o velikosti božího Milosrdenství. Těžké viny nesmířené ovšem nesmí na duši být, jež se stolu tomu blíží; hříchu smrtelného, bolestně neoplakaného a poctivě nevyznaného nesmí být v srdci, jež Krista chce přijmout. Ale slabosti své a křehkosti, ty malé přestupky, jichž tolik bývá v životě našem za jediný den — smíme sem přinést a máme sem přinést — neboť kde jinde a kde účinněji z nich můžeme ozdravět?

Řeknete mi snad, že vaše víra není posud dosti silna s tak veliké tajemství, že co chvíli vás mučí pochybnosti, a je-li jedno dogma vám jasno ve vsi svojí pravdě, druhé že vás leká svými hlubinami a odpuzuje svou nepřístupností. Draží moji, chápu ty vaše boje; kdo z nás intelligentů jich neprožil? A byly tím bolestnější, čím dychtivěji žíznila

naše duše po plné pravdě, a čím horečněji jsme ji hledali všude, jen ne tam, kde vyvívá čistým, nepřeborným pramenem. Právě k vám, přátelé moji, pochybnostmi mučení, ale poctivě pravdy boží hledající, volám vší láskou svého srdce: Jděte, přiblížte se Kristu, jenž víry je předmětem i dárce, k Spasiteli, jenž víru tu posílí a rozmnoží. Není ještě dost jasno ve vašich duších, leccos vás zaráží, leccos i pohoršuje, ale buďte jisti, že s vámi bude, jako byl s učenníky do Emaus jdoucími: poznáte Pána v lámání chleba, spadne bělmo s vašich očí, a i vaše srdce zahoří ve vás ohněm, jakým zahořeti nedovedlo při všem a vším, co svět krásným zove. Chodte k stolu Páně a uvěříte. Nemějte, pro Bůh, ten pokrm nebeský, za chemický preparát, jež nutno napřed analysovat, lučebně zkoumat — vezměte a jezte a pocítíte, jak sladký je Pán. Třeba ne hned, ale dříve či později porozumíte jistě, jak mohl velký Ozanam napsat: „I kdyby všechen svět odprisáhl Krista, v nevýslovné sladkosti sv. přijímání a v slzách, jež vynucuje, je tolik přesvědčivé síly, že bych dovedl já sám jediný nevěře celého světa vzdorovat. Opakuji, chápu vaše pochybnosti, vím, jak dovedou mučit, ale vím zároveň, že jen a jedině v krvi božského Spasitele dají se utopit — a krev tu vám Spasitel nabízí nápojem; je na čas, draží, abyste se rozpomněli, kolikrát vám ji už nabízel marně!

A byť i víra už dosti byla silna, je leccos jiného co od stolu Páně oddaluje. Jsou to chvíle nedůvěry v sebe sama, chvíle slabosti, jež zahanbují, chvíle malomyslnosti, jež ponižují. I ty chvíle znám; vím, jak dovedou podlamovat veškeru činnost, jak dovedou utlumovat všechno nadšení a jak nevýslovně ztrpčovat dovedou všechnu radost života. Ale, draží moji, jděte zmužile až na sám kořen a hledejte příčinu, posledních příčin smutného toho stavu, a najdete skoro jistě, že to nějaká vášeň ve vašem srdci zvedá svou dračí hlavu, bolestná výčitka že to v duši vaší hlodá a neunavně připomíná, co dosud není napraveno a dosud není odpykáno; poznáte, že žijete v sobě touhy, jež neumíte a snad nechcete ani potlačovat a jež

zároveň marně hledíte ukojit. Odtud ten neklid, odtud to nemužné kolísání mezi dobrem a zlem, odtud smutky v duši, jež přece jen pro radost a štěstí byla stvořena a po něm tolik a tak vytrvale touží! A přece pramen radosti nad pomýšlení čisté je tak blízko, a přece dárce trvalého, nadlidsky velkého štěstí v každém svatostánku! Nic více netřeba, než tu maličernou lidskou pýchu odložit, po Bohu toužebně ruce sepnout, a k Jeho oltáři přichvátat s pokorou a aspoň počáteční láskou. Nevíte ani a nemůžete vědět, co vše na vás čeká u tohoto centra čistoty, a co vše pro vás chystá ten stůl vyvolených! Nevíte to, poněvadž účinky sv. přijímání nelze prostě vypočítávat jako počítáme matematický úkol. Ale, drazí, spočetl už někdo, co vše vyvolává, čemu všemu ze země klíčiti dává a co všechno v květy opojné krásy rozvíjí pouhý tichý májový déšť? Sečil už někdo, co života plného jásavé krásy a nepochopitelných zázraků vyvolá na luzích a stráních, v údolích i horách vlahý dech jara? Jak smíte pak čekat, když už před zjevy pouhého světa fyzického vám přístroje vaše a váhy padají bezděky z rukou, a vy místo měření a místo počítání jen plní obdivu všemi smysly svými vnímáte v duši, čím kolem vás příroda září a jásá, jakž smíte čekat, že by možno bylo přesnými výpočty měřit a zjišťovat, co v duši lidské způsobí Kristus, jakmile se jí podá pokrmem! Ne nespočteme toho, ale den co den ty zázraky milosti Boží jsou před našimi zraky, a v duších našich i v duších jiných mraky pochybností rozjasňují se v silnou a čistou radost!

Radost, drazí moji, s důrazem opakují! Není léku proti lidské bolesti tak bezpečného a tak trvale účinného nad sv. přijímání. Jen to pochopit, dr. moji, plně pochopit — oč méně slz by prolévaly lidské oči, a co by ubylo v těch slzách hořkosti! Vy znáte život a víte všichni, jak brzy člověk začíná nosit trnovou korunu bolesti, a že je zcela lhostejno, je-li pak tělo zahaleno purpurem anebo jen nuzně oděno cáry — pod trny bolesti hlava králova i hlava žebrákova stejně bolí, a srdce jejich stejně trpí. Ve

chvilích takových hledáte útěchy v loktech matčiných, na srdci svého chotě, v objetí svého přítele; šťastni, kdo je máte a kdo na takových srdcích se aspoň můžete vyplakat. Ale drazí, není útěchy pro nás trvalé, dokud jsme tajemství lidské bolesti nepronikli, dokud jsme jasně nepochopili, proč ta dobrotivá Prozřetelnost Boží trnové koruny na lidské hlavy klade — a tajemství tomu učí jedině svátostní Spasitel. Teprve tehdy, až rány svoje přitisknete k svatým ranám Jeho, až kříž svůj bolestný položíte na kříž Jeho a teprve tehdy, až se napijete znova a znova té krve Boží, jež pro vás a za vás v nesmírných mukách byla prolita — pocítíte, co tajemného štěstí dovede Lásky Boží ukrytí i do největšího hoře a co nadlidské síly i útěchy vyvolat i z největšího utrpení.

Drazí moji, jistě sami vycíťujete, že jen naznačuji, jen jako v letu vybírám z těch nespočetných milostí, jichž je sv. přijímání pramenem, a přece, doufám, že to stačí, abyste pochopili, proč vás prosím, abyste se často a vroucně modlili o milost hodného přijetí nejsv. Svátosti. Jsem přesvědčen, až vstanete po takovém přijímání od stolu Páně, na sebe samy a na vše kolem sebe že se zadíváte zcela jiným, mnohem vyšším a mnohem pronikavějším pohledem. Jinak se zahledíte na své rodiče, jež světlo víry, sv. přijímáním rozmnožené, zjeví vám najednou v plné jejich důstojnosti, jež má svaté právo na vaši úctu, na vaši lásku a radostnou poslušnost. Jinak se zadíváte na své děti, jichž duší nesmrtelná cena vám teprve nyní bude plně zřejma a proto i pro starost o jejich dobro časné i věčné budete mít i více odhodlanosti i více porozumění. Jinak se budete dívat i na své bližní, od nichž vás dosud dělily předsudky rodu, předsudky postavení a snad i malicherné rozdíly jmění; teprve nyní v nich uvidíte jasně své bratry a děti téhož božského Spasitele. Jinak, měkčeji a soucitněji zahledíte se na chudšasa, v jehož zmučené tváři vám Kristovy tahy budou mnohem zřejmější, a zřejmější vám bude i odkaz, jež vám v chudině též Kristus dal. A nač největší kladu důraz, předrazí moji, jinak, zcela jinak zahledíte se i na lidi hříšné a kleslé, po nichž jste

snad často hodili tvrdým slovem a tvrdším ještě pohledem, a pro něž nyní u svátostného Spasitele načerpali jste oné milosrdné lásky, již On sám byl pln. Vše bude jiné, vše bude ušlechtilejší, a především jiný bude váš vlastní vnitřní život: více rovnováhy v štěstí i hoři, více přisnlosti k sobě a více dobroty a milosrdenství k jiným — méně illusí, pro něž vyčerpáváme často všechny své nejlepší síly, ale tím více nesmrtelných nadějí, jež neklamou. Sdružte se kolem oltáře Kristova, ponořte samy kořeny svých duší v přesvatou Jeho krev a uprostřed světa, jenž pomine, zůstaňte učedníky a apoštoly Boha, jenž neumírá!

VII.

Drazí moji, v minulé promluvě svojí dostupil jsem s vámi už samého vrcholu tajemství nejsv. Svátosti oltářní; vyslovil jsem před vámi už jeho poslední a nejvyšší slovo, a slovo to znělo, že se nám Spasitel v Eucharistii dává za pokrm a že svým přesvatým tělem a předrahou krví svou živí duše naše k životu věčnému. A snad se mi i tentokráte podařilo vaše věřící, ale i vážně myslící duše přesvědčiti, že ani v tomto úžasném slově není nic, v co uvěřit, k čemu vši tvroucností svého srdce se přimknout bylo by myslícího člověka nedůstojno a nehodno.

A s radostnou vroucností hlásil jsem vám výzvu sv. Otce k hojnému a častému sv. přijímání a vylíčil, jak v tom plně porozuměl nejvyšší Velekněz něžné lásce božského Spasitele, a co požehnání lidským srdcím, jaké obrození vši katolické církvi to může přinést, porozumí-li klérus i lid, co vše se v tomto dekrétu papežském tají.

Dnes, drazí moji, ještě jednou se s vámi nad sv. přijímáním zamyslím, s jiného stanoviska se na ně zahledím a pevně doufám, že po mých vývodech i vy se mnou budete přesvědčeni, že sv. přijímání je velkolepým důkazem lidské velikosti a trvalým ohniskem obětavé lidské lásky.

Lidská velikost! Všimli jste si, drazí, že

touha po ní je základním rysem lidské povahy? Všechna práce, již člověk podniká, všechno sebezapření, jež si ukládá, všechny oběti, jež den ze dne přináší, to vše že nemá jiného cíle, než povznést se nad úroveň, na níž se zrodil, o několik pídí rozšířit svůj majetek, o nové myšlenky a o nové obzory obohatit svého ducha a svému jménu zjednat plnější zvuk a širší známost? A není bezpečnějšího důkazu, že ten či onen mravně i fysicky hluboko klesl, než když už pozbyl této touhy a když živoří tupě a lhostejně den ze dne, své bezvýznamnosti už ani necítě. Drazí moji, čím jiným dá se tato nezdolná touha, toto neúporné spění k výšinám v lidstvu vysvětlit, než že je podstatnou částí jeho přirozenosti a kořenem svým že tkví v samém lidstva původu? A naše dogma o lidstva stvoření prohlašuje to určitě a pevně. Ano, Bůh sám člověka velkým učinil, Bůh sám to byl, jenž gigantické tyto touhy do jeho duše vložil, a Bůh sám je od samého počátku splňovat pomáhal, jak jenom všemoc Boží a láska Boží pomáhati dovedou. Drazí moji, jak lapidárními, v prostotě svojí tím účinnějšími slovy mluví o tom první řádky Bible. Po celou řadu dní, z nichž každý snad tisíce našich roků trval, znělo tvůrčí, všemocné slovo Boží prostorem, a slovem tím z původního chaosu vytvářely se hvězdné světy i všechna nádherná krása země. A teprve potom, když už všechno stvořeno bylo, co svojí krásou mělo opájeti lidské zraky a co svými silami mělo člověku býti k službám, Bůh trojjediný jakoby sám s sebou v radu vcházel, pronáší ta úžasná, z božských úst tím úžasnější slova: „Učiňme člověka k obrazu a podobnosti svému!“ Vy víte, drazí, jak v pravdě zářivým obrazem Boha první člověk byl, čím vším jej nadala Boží láska, a co vše mu uchystala neskonalá Boží dobrota. Klesl — ano — a v něm kleslo i lidstvo veškero — ale vzpomínka na původní velikost zůstala aspoň v horečné touze po ní a to velké, všelidské „ascendamus superius“, stoupejme vždy výš a výše znělo srdcem lidstva a znělo prostorem světa čím dál, tím hlasitěji. Žel, že výšiny, k nimž se vzpí-

nalo, byly a jsou podnes často tak klamné, a dějiny lidstva na svých nejstrašnějších stránkách zaznamenaly, co tvrdosti a nízkosti zrodil tento osudný omyl, co krve prolil, co slz nad pomyšlení hořkých vynutil a jak bezcitně šlapal cizí práva a jak těsnými okovy spínal cizí svobodu.

Drazí moji, není v leccems ani dnes jinak, ač Slunce pravdy a Slunce spravedlnosti už skoro plná dvě tisíciletí na obloze lidstva září a svítí. Kolikráte už z toho kuli zbraň proti Ježíši Kristu, kolikráte jste slyšeli a snad i sami v duchu tou myšlenkou se mučili, kříž na Kalvarii marně že zrudl krví Boží, a ti, kdo Kristovo jméno do všech dílů světa roznášeli, marně že pro ně mučennickou smrtí umírali. Drazí moji, zapomíná se při tom, jak Bůh šetří svobody lidské, a svobodná lidská vůle vždy a všude že to byla, jež zrazovala božský plán stvoření. Pro naše štěstí však láska Boží byla vždy větší, než naše zpronevěra. Napověděl jsem již v jedné ze svých promluv, co dnes doplňuji. Ani po té zradě Bůh lidstva neopustil, ba zamyslíme-li se nad náboženskými dějinami, seznáme všichni s hlubokým dojetím, že právě hřích to byl, jenž Milosrdenství boží pohnul ještě těsněji se s člověkem sblížit a ještě nezměrněji jej vyvýšit!

S prvními našimi rodiči v ráji, dokud duše jejich zářily ještě vší krásou a čistotou posvěcující milosti, byl sice Hospodin v stycích plných otcovské něhy, ale k lidstvu hříchem kleslému a v nízkosti hříchu vždy beznadějněji tonoucímu svého jednorozeného Syna seslal, a Ten, aby je povznesl, aby lidstvu opět původní jeho velikost připomněl, vzal na se jeho tělo. Bůh, jež bratrem smělo lidstvo zvat, Nekonečný a Věčný, v jehož žilách lidská proudila krev, Svrchovaný a Všemohoucí a přece, vyjímaje hřích, ve všem lidem roven a z lidí těch právě malým a chudým a bedným nejpodobnější! A ještě jsme Spasiteli nebyli dost velcí. Svým vtělením a vtělení toho vším ponížením oslavil jen lidstvo v celku, povznesl je z nízkosti, v níž tonulo, světlem boží pravdy ozářil jeho nevědomost, proudem Boží milosti smyl jeho

hříchy, ale láska Jeho toužila vyvýšit i každého jednotlivce a proto řekl: „Vezměte a jezte, totoť je tělo mé! Kdo jí mé tělo a pije mou krev, ve mně přebývá a já v něm!“ Drazí moji, jak jsme najednou vysoko! Už to bylo mnoho, že Bůh tělem učiněný přebýval mezi námi, a nevěra tu možnost popírá už devatenáct věků a popírat ji bude, dokud svět světem zůstane, a na soudě božím dokud popírání její samo neumlkne — oč však jsme větší, když týž Bůh všemohoucí živý a skutečný žije v nás! Drazí moji, teprve teď — při tomto faktu — je mi jasný a je mi pochopitelný všechn ten převrat, jež Kristus ve světě vyvolal. Pravda Jeho, byť vši září svého božství zářila, byla by i dále vyznívala bez užitku, jako zněla marně ve sluch fariseů a zákonníků a jako zněla marně v duše všech lidí nízkých a všech lidí sobeckých. Ale když k stolu Páně, když k stolu eucharistickému začali přiklekat se stejnými právy a se stejnou svobodou římsští patriciové i římsští otroci, vznešené matrony i jejich služky, a když týž Bůh dával se jim v pokrm, ničeho nedbaje než hodnosti jejich srdcí a vroucnosti víry jejich, pak ovšem chápu, že se ty staré, sobecké řády počaly bortit, a že dech svobody a dech bratrství začal vanouti světem. Pak ovšem rozumím jásavému výkřiku sv. Pavla: „Tu již není žid ani pohan, není služebník ani svobodný, není muž ani žena, nebo vy všichni jedno jste v Kristu Ježíši!“ Křtem svatým k této rovnosti a svobodě všichni nabyli práva, ale u stolu eucharistického byla ta rovnost prakticky prováděna! A volání lidstva po svobodě, po zpřerázení všech zneucfujících okovů už ve světě neumlklo! Nerozzářila se ta svoboda nad ním ovšem ihned a to plným svým jasem, mezi Krista a ujařmený lid dovedla se pýcha a hrdost vždycky postavití hradbou a zdržovati, co zdržovati od chvíle Kristova vtělení bylo už zločinem — ale přece už jen zdržeti, přece už jen vítěznému pochodu jejímu steré překážky klásti mohla — ubiti tu svobodu vykoupěného lidstva už nedovedla!

Vím ovšem, drazí moji, že se mluví jinak, a že se lidstvu plná rovnost a plná svoboda zaručuje a slibuje jen pod podmínkou, až plně a cele se zřekne všech nadpřirozených obzorů, až zcela a navždy vzdá se svých nesmrtelných nadějí a smíří se s myšlenkou, že život člověka trvá opravdu jen těch několik bídných let a po nich že přijde smrt, z níž není probuzení. Nebudu na to dnes odpovídat, učinil jsem to již jindy, a pak vím, že mluvím k lidem, kteří se umějí na Eucharistii zahlízet očima víry a lásky a vědí, kolikráte se k ní jako k jedinému útočišti utíkají z toho sobectví, jež vůčihledě roste, a z té nízkosti, již ve světě stále přibývá. Vím, že mluvím k lidem, již každou svou modlitbou, kterou v tichu svého srdce vyslovují, každým sebezapřením, jímž všechno nízké hnutí ve svých srdcích křičují, a každým činem dobrým protestují proti snížení, k němuž by je materialismus rád strhl, a vyznávají svou radostnou víru u velikost, k níž je láska Boží vyvýšila. Drazí moji, kdo to jednou pochopil, jakž by uvěřiti mohl zásadám, jež sice boháčům otvírají cestu ke všem požitkům bez jediného slova výčitky, bez jediného připomenutí zodpovědnosti, ale chudým a utištěným berou i to poslední, co by jich od malomocné zášti a zoufalé roztrpčenosti uchránilo. Jakž by si dali urvati Boha, jenž slabosti jejich nedbá, ubohosti jejich se neděsí a pro všechny života jejich svízele a tíže nabízí sama sebe posilou a pokrmem!

A jak se nám dává, jak cele, jak všem a jak beze vší výhrady! Rekl jsem již, že je v tabernaklu trvale přítomen, ať už se Mu blíží duše andělsky čistá, či přijímají Ho retý všemi hříchy zneuctěné; přítomen že je tam dnem i nocí, jen aby Jej našla každá duše, kdykoli po Něm vroucně zatouží. Drazí moji, rcete, zamysleli jste se už někdy nad knězem, jenž spěchá k nemocnému? Promysleli jste už někdy do všech důsledků, jaká je to víra, která něco podobného skýtá? Živého Krista se vší Jeho pravdou, se vší Jeho milostí a se vší Jeho láskou donášeti srdcím, jež už posledními údery dobíjejí, donášeti Jej duším, jež už na hranicích věč-

nosti stojí, a nositi Jej se stejnou jistotou v nejchudší chatrč i v nejbohatší palác, podávati Jej se stejnou ochotou umírajícímu žebrákovi i skonávajícímu králi — přátelé moji, to všechno promyslit a k víře takové pak celé nepřilnout, je prostě nemožno! A pomyslíme-li, jak beze vší výhrady se každé té lidské duši dává, pak teprv se mi zdá, že jsem v tajemství lásky Boží vnikl, jak jenom zde na světě lidskému duchu do ní vniknouti možno. Oč jsme my úzkostnější, byť naše láska byla sebe upřímnější! Kolikráte se zamýšlíme, smíme-li příteli plně uvěřit, smíme-li mu svou duši plně a cele otevřít, a jak často nás mučivá obava, nečeká-li nás dříve či později za všechnu naši upřímnost jen bolestné zklamání. Bůh a to vše vědouce Bůh těch výhrad a těch obav nezná. Zavolej Jej a přijde; rozpni po NĚm náruč, klesne do ní; otevři Mu srdce, vejde do Něho — na tobě však jest, abys budoucího soudu Jeho trvale byl pamětliv!

A nyní, drazí moji, po všem tom, co jsem o nejsv. Svátosti řekl, jsem jist, že mi přisvědčíte, že ani nelze jinak, a že sv. přijímání jest a zůstane trvalým ohniskem obětavé lidské lásky.

Bůh nebyl povinen se nám dát pokrmem, ale ani my nejsme od Něho nuceni, abychom Jej přijímali. Nestojí před námi náhle jako před starozákonními proroky ve snách i ve bdění náhle stával, nezmocňuje se duši našich, jako jejich duše uchvacoval, nepříkazuje nám jako jim kdysi velel — klepe jen na dveře našich srdcí, zve nás jen svým tichým, ale v tichosti svojí tak výmluvným mlčením, a čeká — mnohdy celá léta čeká, až mu to srdce otevřeme. Tedy svobodně a proto tím ochotněji, bez násilí a proto tím radostněji přiklekáme ke stolu Páně; oči naše ovšem marně hledají Jeho slávy, rozum náš ovšem marně těch způsob chce probádat všechno tajemství, ale srdce naše už Spasiteli patří a už se k Němu vší svojí vroucností přimyká.

A nepřichází s prázdnou — i ono uchystalo obět, bez níž opravdové lásky není. V boji, nad nějž svě-

tějšiho není, udusilo v sobě tu či onu vášeň, zpřetrhalo to či ono zneuctvující pouto, zaplakalo kajícími slzami, zasténalo bolestnou, očišťující lítostí a zahorelo po Něm silnou, svatou touhou. Drazí moji, je možno se pak divit, že odchází od stolu Páně všechno proměněno, že vznítilo se ohněm, jenž nemůže být utajen, a že vyzařuje pak trojí velkou službou lásky, jež zůstane věčně výsadou a slávou srdcí katolických, a službou tou je odpouštění, modlitba a obětavost, jež i život dá!

Odpouštění! Drazí moji, zní to až k nevíře a přece je bolestným faktem, že i z něho ukuli zbraň proti církvi a vyčítají Evangelium, že vychovává lidi bez páteře, slabochy, kteří ani při největší křivdě nedovedou vzplanout silným hněvem a neumějí ránu splatit ranou. Netuší ti lidé, anebo přiznati nechtí, že k poctivému odpouštění je třeba častokráte větší síly, nežli k pomstě sebe vydatnější, a upřímně podat ruku na smířenou že je mnohdy těžší než rukou tou sebe silněji udeřit. Co je rodin, jež sami znáte, kde muž dávno už zapomněl přísahy před oltářem dané, už se tím ani netají, pro svou choť dobrého slova ani laskavého pohledu nemá — a ona, jež o všem ví, jež nad tím vším často potají krvavými slzami zaplakala, tiše, vytrvale a neumorně dále své povinnosti plní, je chotí plnou trpělivosti a je matkou plnou obětí. Na štěstí zná pramen, z něhož tato nadlidská síla tryská, zná Srdce božské, na němž ušťvané srdce její si může odpočinout, a od stolu Páně vstává pokaždé s mučednickou, heroickou silou vytrvat a pro lásku Ježíšovu znova a znova odpouštět. A z nás samých, drazí moji, sotva kdo bude, jež té síly ze sv. přijímání na sobě samém byl už nezkusil. I my mnozí zažili jsme chvíle hořké k nevyslovení, kdy naše nejlepší úmysly byly podezřívány, našim nejpoctivějším snahám nízké podkládány pohnutky, čest naše a naše dobré jméno zneuctěno a potupeno, a přišlo to mnohdy se strany, s níž jsme se toho nikdy nenadáli, a od osob, od nichž jsme si toho nejméně zasloužili. A když zpovědník náš naléhal, abychom odpustili, z plné upřímné duše odpustili, jak se nám to mnohdy zdálo

tvrdým, a jak se proti tomu bouřila všechna bytost naše. Ale co ještě ve zpovědnici zdálo se těžkým, u stolu Páně, po hodném sv. přijímání jak bylo náhle lehké a snadné, a jakým vnitřním štěstím dovedl to odplatiti Ten, jenž na kříži v mukách za své nepřátele se modlil!

Drazí moji, není svědomité a není oprávněné tomu všemu se rouhat. Nedovede-li někdo z vás až dosud s věřícím a po Ježíši Kristu toužícím srdcem ku stolu eucharistickému přikleknout, zvykej si aspoň s úctou šetrnou hleděti na ty, kdo přiklekají; netušíš, k jak těžkým mnohdy povinnostem tam nabírají sil, pro jak palčivé mnohdy bolesti tam hledají léku, a na čí hlavy tam za cenu vlastního odpuštění svolávají i odpuštění Boží!

A to je druhá velká služba lásky, kníž sv. přijímání dodává nadlidských sil. Drazí moji, vím, že už pouhý pohled na Kristův kříž učí nás modliti se za všechny, ale oč vroucnější jsou ty modlitby, cítíme-li Krista ve svojí duši! Jak jinak, oč soucitněji rozhlížíme se kolem sebe, oč lépe rozumíme všem lidským bédám, co lásky soucitné prochvívá nám duši a oč vroucněji toužíme, sami v té chvíli jsouce tolik šťastni, štěstí a požehnaní na všechny hlavy svolat a do všech srdcí vnést. A oč důvěrněji znějí ty přímluvy naše, když s blaženou jistotou víme, sám Kristus ve vlastním srdci našem že s námi k Bohu volá. Církev naše tolik trpí, jakž se nemodlit, aby jí Bůh přispěl a z rukou nepřátel ji vytrhl? Na bedrách kněží dnes tolik zodpovědnosti, jakž neprosit, aby Bůh podepřel slabé jejich síly, rozmnožil víru v jejich duších, rozplamenil nadšení v jejich srdcích, aby při vši slabosti svojí nezpronevěřili se úkolu, na jehož věrném plnění věčná spása tolika duší závisí? A jakž vši duši nevolat o světlo pro ty, kdo jsou zaslepeni, o sílu pro ty, kdo jsou v pokušeních, o úlevu všem, kdo trpí, o sebepoznání a lítost všem, kdo hřeší a o šťastnou hodinku smrti všem, kdo umírají? „Nepustím tě, dokud mi nepožehnáš“ — drazí moji, tímž výkřikem, jímž Jakub v zápase s andělem zvolal, je

nám v těch krásných chvílích po sv. přijímání jako bychom i my volati měli, a Kristus v té chvíli v srdci našem dlící nám k výkřiku tomu dodává i odvahy i práva. Věřte, drazí moji, vši silou přesvědčení věřte v účinnost modlitby, jež po sv. přijímání z vaší duše k nebesům stoupá — prosíte-li o to, zač v takové chvíli prosit je vás i Boha důstojno, buďte jisti, ani jediná ta prosba že marně nevyzní a v té či oné formě, kterou Moudrost Boží za nejlepší uzná, dříve či později že dojde splnění!

Odpouštění — radostné a z plného srdce jdoucí odpuštění — a modlitba plná lásky ke všem a plná soucitu se všemi — už to je mnoho, už to jest na výsost krásné, a dejž Bůh dobrotivý, abychom všichni aspoň tolik dovedli!

Ale, drazí moji, duši, jež už Kristu svému plněji porozuměla a jež k Němu vždy úžeji a pevněji se přimkla, — daleko to ještě nestačí. Dívá se na svého Spasitele, jemuž nestačilo nebes nádheru k vůli nám opustit, životu vezdejšímu všechnu úzkost a všechno utrpení na sebe vzít, ale náš být chtěl, cele náš a po všechny věky náš. A zdá se jí najednou tak málo, z lásky k Němu se zapřít a dovést odpouštět; zdá se jí tak nepatrným, za bídu lidskou ať už tělesnou či duchovní jen prosit a se modlit. Po Jeho příkladě i ona se chce dát, všechny síly svého mládí dát, všechny chvíle svého života obětovat, zřici se všeho, co jiným je dovoleno a nadšeně na se vzít, čeho druzí se děsí. Dát by se chtěla všem chudým a zarmouceným a nemocným, jako On se jim dal, ten božský král chudoby a bolesti. Dát by se chtěla všem nevědomým a bloudícím a hříšným, jako On se dal, ten král světla a pravdy a odpuštění; dát by se chtěla všemu neštěstí lidskému a vši lidské bédě, jako On se jí dal, ten Kristus náš zmučený.

A drazí moji, co by jen pouhou touhou zůstalo, k čemu by lidské pouze síly nikdy nestačily, sv. přijímání od samého počátku církve nesčetným srdcím umožňuje. Jen z něho čerpají apoštolští missonáři heroickou odvalu, šířiti světlo Evangelia i za cenu ne-

výslovných strádání a mučednické smrti; jen z toho chleba andělského čerpají sílu ty nespočetné dívky a ženy, jež po všech místech světa katolického jsou živým vtělením evangelické lásky a evangelického milosrdenství; nebýtí Eucharistie, nebylo by sv. Františků z Assisi, nebylo by Xaveriů a Vincenců de Paula; nebýtí Eucharistie, užasli byste, jak by náhle schudl ten život církve katolické právě v tom, co je její největší slávou a pro trpící lidstvo největším pozehnáním.

Dobře vím, že i lidé sebe více předpojatí se nad tím zamýšlejí a zázrakům té milosrdné lásky bezděky se obdivují. Ale i o nich bych mohl říci, co duchaplný Gerbet řekl o Egypťanech, že už po celá tisíciletí blahořečí povodním Nilu, ale pramenů jeho že posud neznají. A přece pramen katolické charity jest přístupnější než prameny Nilu; k poznání jeho stačí fakt, že té obětavosti ubývá, kdekoli láska k Eucharistii stydne, a že té lásky v plném jejím dosahu a v plném jejím nadšení není, kde Eucharistie chybí.

A o tom všem vás všechny, drazí moji, přesvědčit, tu víru vaši v Ježíše svátostného utužit, silnější k Němu láskou a vroucnější po Něm touhou vaše srdce roznítit — jiného účelu moje letošní promluvy neměly a vyššího účelu ani mítí nemohly. Má duše je dosud plna vzpomínek na ty chvíle nejčistší radosti, jež jsem zažil při adorační hodině ve čtvrtek týden v tomto chrámu Páně. *) Netušil jsem, že tolik kněží přichvátá na moje pozvání, a že ze všech končin naší vlasti se sjedou, aby tady společně na kolena padli před svým Bohem a králem. Hleděl jsem na ně do duše dojat; dovedl jsem dobře vycítit, jakých bolestných smutků jsou jejich duše plny, jakými obavami o své svěření se chvějí a co asi všechno tady před svatostánkem chtějí vypovědět a o co všechno Krista svátostního poprosit. Čím věrnější jsou ve

*) Při prvním euchar. sjezdu kněží v opatském chrámě na Strahově 1911.

službě Boží, čím lépe znají cenu i jediné nesmrtelné duše lidské, čím více cítí svou strašlivou zodpovědnost, tím více právě jim bylo třeba, aby si jasně uvědomili, co drží v rukou den co den při mši sv., co kladou na rty lidu sobě svěřenému, s čím spěchají k lůžkům umírajících a čeho strážci jsou ve svém chrámě po celý život svůj. Je těžko dnes knězi žít, a čím věrnější jest, tím tíže; jak to proto pochopuji, že přispěchali, aby svou věrnost ku Kristu umučenému společně obnovili, u Krista svátostního nových sil a nového nadšení načerpali a za své osady vroucněji než kdy jindy se pomodlili. A kolem nich klečely celé zástupy sodálů Mariánských, této věrné strážce Rodičky Boží a už proto i věrné strážce Eucharistie celé řady, uvědomělých katolických mužů a žen na sta a na sta, a kdykoli umlkla adorační píseň, a nastalo ono dojemné ticho, jež všechny přítomné jistě nejmocněji vzrušovalo, jen vševědoucí Bůh to ví, jak stejným souzvukem bila tu srdce kněží i lidu, jak stejnou láskou se chvěla a v jak stejné pokoře se Kristu klaněla. Drazí moji, kdo jste tehdy byli přítomni, rcete, nepřípadlo vám po té chvíli krásné, jako bychom my katolíci pořád ještě nevěděli, co se krásy a co štěstí v té naší víře tají? Necítil mnohý z vás po těch hlubokých dojmech s bolestným úžasem, kde všude hledal vnitřního klidu, v čem ve všem hledal útěchy a síly, jen k svatostánku že cesty nenašel a k Ježíši svátostnému že promluvíti nedovedl? Smím proto, drazí moji, smím dnes vysloviti prosbu, kterou jenom pro vaše vlastní štěstí vyslovuji, abyste se mužně a nadšeně postavili do řad ctitelů Eucharistie?

Abyste se už zřekli toho přímo strašlivého předsudku, jakoby sv. přijímání bylo jen pro drobné děti, a mužům a ženám, stojícím uprostřed životního boje, stále vystaveným všem jeho ranám, stále ohrožovaným všemi jeho lestmi a klamy, že by nebylo třeba chleba andělského, jenž vši pomocí Boží je i zárukou i dárce? Právě jim že by nebylo třeba znáti pramen a spěchatí k němu zas a zas, z něhož k těžkým těm bojům naberou sil, pro rány v bojích těch utrpené najdou hojivého léku a v duše své načerpají

vnitřního klidu tak blaživého, že už je štěstí samých
nebes radostnou předtuchou?

Jak bych byl šťasten, kdybych doufatí směl, že
jsem vás celé řady k prameni tomu přivedl!

